

**Nr 209.**

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående postgirorörelse; given Stockholms slott den 14 mars 1924.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning angående postgirorörelse.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

**GUSTAF ADOLF.**

*Sven Lübeck.*

**F ö r s l a g**  
till  
**förordning angående postgirorörelse.**

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Postverket bedriver postgirorörelse i ändamål att underlätta betalningsrörelsen och befrämja sådana betalningsmetoder, som äro ägnade att minska användandet av kontanta penningar.

2 §.

Postgirorörelsen förmedlas av de fasta postanstalterna i riket samt, i den utsträckning, generalpoststyrelsen bestämmer, av lantbrevbärare.

3 §.

Den, som önskar erhålla konto i postgirorörelsen (*postgirokonto*), har att inbetala visst grundbelopp, som ej må från kontot uttagas förr än tre månader efter skedd uppsägning av kontot. Grundbeloppets storlek bestämmes av generalpoststyrelsen, dock må det ej utan Kungl. Maj:ts medgivande sättas högre än 50 kronor.

4 §.

Å postgirokonto må inbetalningar verkställas av såväl kontoinnehavaren själv som envar annan.

5 §.

Av det å postgirokonto innestående tillgodohavande må belopp enligt kontoinnehavarens förfogande överföras till annat konto (*girering*) eller ock kontant utbetalas.

6 §.

Postverket äger i postgirorörelsen uppbära följande avgifter:

- |   |        |
|---|--------|
| 1) för varje inbetalning av högst 50 kronor . . . . . | 10 öre |
| » » » överstigande 50 kronor . . . . .                | 20 » ; |
| 2) för varje utbetalning                              |        |
| en grundavgift av 5 öre samt                          |        |

en tilläggsavgift av 2 öre för varje påbörjat hundratal kronor av det belopp, som skall utbetalas.

För girering utgår ingen avgift.

Inbetalningsavgiften redovisas med frimärken. Utbetalningsavgiften debiteras det konto, från vilket beloppet avföres.

Inbetalningsavgift utgår icke för belopp, som med posten försänts till kontoinnehavaren för att kontant utbetalas till honom av postanstalt, men som, på hans begäran, i stället gottskrives hans postgirokonto.

#### 7 §.

Brev i ärende angående postgirorörelsen från kontoinnehavare till det postkontor, där hans konto föres, är portofritt, därest för ändamålet användes särskilt, genom postverkets försorg tillhandahållet kuvert. Användes annat kuvert, erlägges vanligt brevporto.

#### 8 §.

Postverket svarar gentemot kontoinnehavare för utförandet i enlighet med för postgirorörelsen gällande bestämmelser av de till postverket ingångna uppdrag.

Ersättning från postverket utgår icke för skada eller förlust, som förorsakats genom försenad expedition.

#### 9 §.

Kungl. Maj:t bestämmer, huruvida och efter vilka grunder ränta å medel, som innestå å postgirokonto, skall gottgöras kontoinnehavare.

#### 10 §.

Före januari månads utgång varje år har postverket att tillställa innehavare av konto, varå inbetalning, uttagning eller girering under nästföregående år ägt rum, besked rörande kontots ställning vid utgången av sistnämnda år. Av beskedet bör jämväl framgå storleken av den ränta, som för året må hava tillgodoförts kontoinnehavaren. Anmärkning mot beskedet skall skriftligen göras hos generalpoststyrelsen inom utgången av det år, beskedet utfärdats. Har sådan anmärkning icke gjorts, anses kontoinnehavaren hava godkänt beskedet, och skall förty vid senare anförda klagomål det hos postverket förda kontot äga vitsord.

#### 11 §.

Innestå medel å postgirokonto, varå under loppet av tio år någon omsättning (inbetalning, uttagning eller girering) icke förekommit, och har i avseende å dylik fordran icke vidtagits sådan åtgärd till fordringsrättens bevarande, som i förordningen den 4 mars 1862 i fråga om tioårig preskription och årsstämming föreskrives, skola medlen tillfalla postverket och tillgodoföras postgirorörelsen, dock med rätt för generalpoststyrelsen att till vederbörande återbetala beloppet.

## 12 §.

De i postgirorörelsen inestående medel äger generalpoststyrelsen förvalta och fruktbargöra enligt grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

## 13 §.

Där kontoinnehavare i bedräglig avsikt söker förfoga över större belopp än det, vartill hans tillgodohavande lämnar tillgång, eller eljest särskilda skäl därtill föranleda, må generalpoststyrelsen förordna, att hans postgirokonto skall upphöra och därå inestående medel omedelbart utbetalas till kontoinnehavaren.

## 14 §.

Enskilds förhållande till postgirorörelsen må icke i oträngt mål yppas.

## 15 §.

Bestämmelser angående postverkets deltagande i postgiro- eller annan motsvarande rörelse med främmande länder meddelas av Kungl. Maj:t.

## 16 §.

De ytterligare föreskrifter, som finnas erforderliga för postgirorörelsen, må, i den mån de ej meddelas av Kungl. Maj:t, utfärdas av generalpoststyrelsen.

---

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1925.

---

*Utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1924.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Lübeck:

På hemställan av chefen för civildepartementet uppdrog Kungl. Maj:t den 9 oktober 1917 åt en kommitté att verkställa utredning beträffande införande i vårt land av postcheckrörelse, av skäl, till vilka jag sedermera återkommer, i det följande benämnd postgirorörelse. Till ordförande i denna kommitté — den s. k. postcheckkommittén — förordnade Kungl. Maj:t generalpostdirektören A. J. Juhlin samt till ledamöter bankdirektören F. A. A. Grönwall, ledamoten av riksdagens andra kammare, direktören O. A. E. Lithander, fullmäktigen i riksbanken, vice häradshövdingen S. I. W. Philipson samt postdirektören T. G. B. Wennqvist. Kommittén, som den 20 oktober 1919 avgav utlåtande och förslag i ämnet, förordade enhälligt införande i Sverige av denna rörelsegren. Över kommittéförslaget avgåvos yttranden av fullmäktige i riksbanken, generalpoststyrelsen, kommerskollegium, bank- och fondinspektionen samt svenska bankföreningen.

Sedan därefter chefen för finansdepartementet tillkallat sakkunniga för utredning av frågan om postsparbankens omorganisation, uttalade sig även dessa sakkunniga om postgirorörelsens införande i Sverige. Med hänsyn till de många beröringspunkter, de sakkunniga ansågo förefinnas mellan postsparbanks- och postgirorörelserna, funno de, att sistnämnda rörelse borde införas i samband med postsparbankens omorganisation, och framlade jämväl förslag till förordning angående postverkets postsparbanks- och postgirorörelser.

De sakkunnigas förslag blev i allt väsentligt av Kungl. Maj:t upptaget i proposition, nr 152, till 1922 års riksdag angående omorganisation av postsparbanken och införande av postgirorörelse m. m.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts proposition, i vad densamma avsåg postsparbankens införlivande med postverket. Med hänsyn till de mycket olika meningar, som kommit till synes rörande såväl frågan om införande av postgirorörelse som beträffande viktiga detaljer i förslaget, särskilt själva organisations-

frågan, och då riksdagen icke fann sig kunna på den föreliggande utredningen grunda ett bestämt omdöme om förslaget, fann riksdagen ifrågavarande proposition, i vad densamma avsåg införande av postgirorörelse i Sverige, icke böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Härefter har riksräkenskapsverket i en den 30 oktober 1923 dagtecknad skrivelse hemställt, att Kungl. Maj:t ville framlägga proposition om införande av ifrågavarande rörelsegren.

Slutligen har generalpoststyrelsen i skrivelse den 11 januari 1924 gjort en liknande hemställan. Till de olika framställningarna i ämnet skall jag i det följande återkomma.

**Postgiro-  
rörelsens  
innehörd.**

Innan jag övergår till frågan, huruvida postgirorörelse över huvud taget bör införas i Sverige, torde jag få lämna en kortfattad redogörelse för vad postgiro-  
rörelsen innebär.

Postgirorörelsen kan anses vara en förenklad och förbättrad samt under mera bankmässiga former bedriven postanvisningsrörelse och innebär, att postverket mera direkt än genom övriga postala verksamhetsgrenar medverkar vid verkställandet av likvider.

Till förmedling av betalningar har postverket sedan länge lämnat sin medverkan. Från början inskränkte sig postverkets medverkan i betalningsrörelsen till att under särskilt betryggande former — under *rekommendation och assurans* — befordra brev innehållande penningar eller bankanvisningar. Genom *postanvisningens* införande ställde sig postverket mera direkt i betalningsrörelsens tjänst med anlitan-  
de därvid av sina egna kassaförlag. Postanvisningsrörelsen har år från år utvecklats till en betydelsefull faktor i det ekonomiska livet.

I anslutning till postanvisningsrörelsen bedriver postverket *postförskotts- och inkasseringsrörelse*. Även genom dessa rörelsegrenar medverkar postverket i den allmänna betalningsrörelsen.

Under senare tid har postverket i stor utsträckning tagits i anspråk för betalningar mellan staten och den enskilde.

Från år 1915 har postverket sålunda övertagit hela det bestyr med *stämpelförsäljningen*, som förut ålegat statskontoret. Samtidigt med fögderiförvaltningens omorganisation följde postverkets övertagande av *kronoskatteuppbörden* för landsbygden. Med ingången av år 1923 inorganiserades *postsparbanken* i postverket, vilket redan förut och alltsedan postsparbankens inrättande år 1883 förmedlat postsparbankens mellanhavande med dess delägare. Postanstalterna utbetala vidare *pensioner och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring* samt emottaga inbetalningar till den på frivilliga avgifter grundade pensionsförsäkringen.

Därjämte har postverket medverkat vid försäljning och utbyte av statens *premieobligationer*.

Följande siffror avseende år 1922 visa omfattningen i avrundade tal av några av de nyss nämnda rörelsegrenarna:

	Antal	Belopp Kronor
postanvisningar (utom vissa skattepostanvisningar) . . . .	15,800,000	1,112,000,000
skattepostanvisningar (för vilka avgift utgår enligt särskilda grunder) . . . . .	1,570,000	111,000,000
stämpelavgift för stämplade handlingar av olika slag . . .	—	10,000,000
försålda stämplor . . . . .	—	37,000,000
insättningar i postsparbanken . . . . .	635,000	45,000,000
uttagningar i . . . . .	251,000	31,000,000
pensionsutbetalningar . . . . .	2,700,000	32,000,000

Av nu anförda siffror torde tydligt framgå, att postverket redan nu såväl tager verksam del i den allmänna betalningsrörelsen som ock i stor utsträckning förmedlar betalningar mellan staten och den enskilde.

Införandet av postgiroörelse i Sverige skulle därför icke innebära, att postverket ålades nya och för dess verksamhet främmande uppgifter, men väl en viss omläggning av den betalningsrörelse, som redan nu förmedlas av postverket, samt en utvidgning av densamma.

Förfarings sättet vid verkställande av likvider genom postgiroörelsen är synnerligen enkelt. Den, som så önskar — enskild person, bolag, förening o. s. v. — låter åt sig öppna ett konto hos postverket. Å detta konto kunna såväl kontoinnehavaren själv som andra verkställa inbetalningar. För ändamålet användes en anvisning, benämnd exempelvis inbetalningskort, vilken ställes till kontot. En köpman kan vid utsändande av räkningar anmoda gäldenärerna att verkställa likviderna genom insättning å hans konto hos postverket. Då betalningarna fullgöras på detta sätt, gå de av gäldenärerna utställda inbetalningskort till fordringsägarens konto, vilket krediteras de influtna beloppen. Å en inbetalningskortet vidfogad kupong, vilken skall innehålla uppgift å avsändare och inbetalt belopp, kan gäldenären därjämte skriva ett meddelande till fordringsägaren. Sedan beloppen gottskrivits dennes konto, fränkiljas kupongerna av posten och översändas i brev till kontoinnehavaren.

Då kontoinnehavaren själv har att verkställa betalningar, uppdrager han åt posten att från hans konto tillställa mottagarna de belopp, som skola betalas. För detta ändamål använder han en särskild handling, benämnd exempelvis utbetalningskort, vilken han i kuvert, som tillhandahålles honom av postverket, översänder till det postkontor, där hans konto föres. Sedan hans konto debiterats med det belopp, som skall utbetalas, översändes beloppet medelst en anvisning till mottagaren, vilken utbekommer beloppet på ungefär samma sätt som medelst en vanlig postanvisning. Det kan ordnas så, att utbetalningskortet kan användas även såsom anvisning, i det anvisningens text anbringas på kortets baksida. Om kontoinnehavaren vill medsända ett skriftligt meddelande till mottagaren, behöver han blott ifylla en utbetalningskortet vidhäftad kupong, som åtföljer kortet till det postkontor, där hans konto föres, och, om utbetalningskortet tillika tjänstgör som anvisning, därifrån till mottagaren, som avskiljer kupongen.

För såväl in- som utbetalning i postgiroörelsen utgå avgifter, vilka emeller-

tid äro förhållandevis låga och i allmänhet lägre än om betalning verkställas på annat sätt, t. ex. genom postanvisning eller genom penningars försändande i värdebrev.

Om såväl betalaren som betalningsmottagaren hava postgirokonto, sker likviden lämpligast genom överföring (girering) av beloppet från den förres konto till den senares konto. För ändamålet användes en handling liknande nyss omförmälda utbetalningskort, vilken insändes till det postkontor, där betalarens konto föres. Betalaren har även i detta fall tillfälle att meddela sig med betalningsmottagaren.

Fördelarna av betalning genom postgirorörelsen äro uppenbara. Den, som har postgirokonto och låter ingående likvider gottskrivas detta konto, blir befriad från det besvär och även de risker, som äro förenade med handhavandet av kontanta pengar. I stället för att mottaga likvider i värdebrev och postanvisningar, som skola kvitteras och avhämtas från posten, vilket föranleder personliga besök å posten eller budskickning, erhåller kontoinnehavaren varje dag, då omsättning ägt rum, från det postkontor, där hans konto föres, en försändelse med en uppgift å de belopp, som av olika gäldenärer inbetalts på hans konto, och med de meddelanden, dessa skrivit till honom angående likviderna. För att ytterligare kontrollera kontot erhåller han gång efter annan kontoutdrag från posten. Därest han icke har omedelbart behov av å kontot inestående medel för egna betalningar, kan han insätta dem å bankräkning, en transaktion, som åtminstone i vissa fall kan verkställas av postverket för hans räkning, utan att han själv behöver kontant uttaga beloppet.

Men även den, som icke själv har postgirokonto, har vid verkställande av likvid till en kontoinnehavare en viss fördel, nämligen förmånen av lägre avgift än om likviden verkställas på annat sätt.

Den ur alla synpunkter bästa och enklaste betalningsformen är genom överföring av beloppet från ett konto till ett annat. Detta betalningssätt förutsätter emellertid, att såväl betalaren som betalningsmottagaren hava konto, och kan självfallet icke taga någon större omfattning, förrän postgirorörelsen räknar ett förhållandevis stort antal deltagare. I de länder, där postgirorörelse finnes införd, har det också visat sig, att detta betalningssätt haft en procentuellt taget obetydlig användning omedelbart efter rörelsens införande, men att antalet genom överföring verkställda likvider år från år ökats. I avseende å genom överföring likviderade belopp kan förtjäna omnämnas, att i vissa länder ända till 80 % av hela omsättningen i postgirorörelsen likviderats på detta sätt.

Sistnämnda betalningssätt är ur allmänt ekonomisk synpunkt det förmånligaste, enär härvid inga kontanta medel tagas i anspråk. Likviden verkställas genom en enkel bokföringsåtgärd. I främmande länders postgirosystem har särskild vikt lagts vid gireringen, och i regel är denna betalningstransaktion avgiftsfri.

Postgirorörelsen har i alla länder, där denna verksamhetsgren införts, vunnit stor anslutning. I detta hänseende må framhållas, att postgirorörelse numera finnes införd bl. a. i Österrike, Ungern, Italien, Schweiz, Frankrike, Tyskland, Nederländerna, Belgien, Danmark m. fl. länder. Däremot har denna



rörelsegren icke införts i England och Amerika, givetvis av den anledningen, att i dessa länder checkbetalning av ålder förekommer i sådan utsträckning, att något behov av postverkets medverkan på detta område icke förelegat. I snart sagt alla andra länder av någon betydelse har postgirorörelsen införts och, efter vad jag inhämtat, överallt rönt en avgjord framgång och så gott som undantagslöst givit ett mycket gott ekonomiskt utbyte för vederbörande postverk. Som exempel på vilken anslutning rörelsen vunnit må omnämnas, att postgirorörelsen i Schweiz räknar cirka 45,000 kontoinnehavare med en omsättning av i svenskt mynt omkring 12 miljarder kronor och att i Tyskland antalet kontoinnehavare uppgår till omkring 700,000.

Ehuru postgirorörelsen kan med fördel användas av alla, som hava att mottaga eller verkställa likvider, lämpar sig denna rörelsegren särskilt väl för regelbundet återkommande betalningar, såsom av försäkringspremier, försäkningsavgifter, telefon- och telegramavgifter, avgifter för förbrukad gas och elektricitet o. s. v. I fråga om sådana betalningar, som skola regelbundet fullgöras till stat och kommun, är i vissa främmande länder så ordnat, att efter överenskommelse mellan kontoinnehavaren och vederbörande kommunala eller statliga institution de belopp, som skola erläggas, utan vidare debiteras kontoinnehavarens konto och tillgodoföras institutionens konto, varefter de kvitterade räkningarna från posten översändas till kontoinnehavaren.

De fördelar, betalning genom postgirorörelsen erbjuda, kunna sammanfattas sålunda: Den, som icke själv har postgirokonto men som verkställer betalning till kontoinnehavare genom insättning å dennes konto, har förmånen av relativt billiga avgifter. För kontoinnehavare medför rörelsen en betydande besparing i arbete och kostnader vid verkställande och emottagande av likvider samt enkelhet och reda i hans kassarörelse. För det allmänna kan postgirorörelsen medföra en minskning i användandet av de kontanta betalningsmedlen och därigenom utöva ett gynnsamt inflytande på penningomloppet. För postverket slutligen innebär postgirorörelsen en koncentrerings av betalningsrörelsen inom verket.

Som i det föregående omnämnts, utgå för in- och utbetalningar särskilda avgifter. Dessa utgöra en väsentlig del av inkomsterna i postgirorörelsen. En icke obetydlig inkomst tillföres rörelsen dessutom i form av ränta å sådana i postgirorörelsen inestående medel, som kunna givas en räntebärande placering. De medel, som inbetalas å postgirokonto för att hållas i beredskap för kommande utbetalningar, bliva under längre eller kortare tid inestående i rörelsen. Då inbetalning verkställs vid en postanstalt, åtgår naturligen någon tid, innan beloppet blir gottskrivet betalningsmottagarens konto och kan av kontoinnehavaren användas för egna betalningar. Då belopp skall för hans räkning kontant utbetalas vid postanstalt, tager jämväl postbefordringen av betalningsuppdraget en viss tid i anspråk, varjämte det kan förekomma, att den, till vilken beloppet skall utbetalas, icke omedelbart från postverket utkwitterar beloppet. I samma mån som betalning genom girering på grund av ökad anslutning till rörelsen vinner större utbredning, komma de medel, som av allmänheten anförtros åt postgirorörelsen, att bliva inestående under

längre tid, enär vid likvid medlen ej uttagas ur rörelsen utan allenast bokföras. Till viss del behöva dessa i postgirorörelsen inestående medel icke hållas i beredskap för mötande av utbetalningar utan kunna användas för andra ändamål. Erfarenheten har givit vid handen, att trots de stora och ständiga växlingar, varje särskilt konto kan förete, det sammanlagda beloppet av kontoinnehavarnas tillgodohavanden är tämligen konstant. I varje fall har detsamma sällan att uppvisa någon större förskjutning nedåt. Vid sådant förhållande kan en rätt avsevärd del av ifrågavarande medel givas en placering, som tillförsäkrar rörelsen ränteinkomst, utan att kontoinnehavares rätt att förfoga över sitt tillgodohavande på något sätt äventyras.

Av synnerlig vikt för rörelsens ekonomi är givetvis även, att omkostnaderna för rörelsen genom en ändamålsenlig organisation av bokföringsarbetet kunna hållas inom snäva gränser.

För att postgirorörelsen skall kunna giva ett gott ekonomiskt utbyte, kan bokföringsarbetet icke lämpligen utföras vid samtliga postanstalter, utan måste härvid så ordnas, att detta arbete kan i möjligaste mån centraliseras. Härigenom vinnes den fördelen, att arbetsbesparande maskiner kunna i stor omfattning användas och att arbetet kan utföras med en förhållandevis billig arbetskraft. I främmande länder är också ifrågavarande arbete i regel centraliserat till ett enda eller ett fåtal kontor, som uteslutande syssla med den i postgirorörelsen förekommande bokföringen. Till denna fråga, som berör själva organisationen, skall jag i det följande återkomma.

**Bör postgirorörelsen införas i Sverige?**

Efter denna redogörelse för postgirorörelsen i dess allmänna drag kommer jag nu till frågan, om erforderliga förutsättningar föreligga för postgirorörelsens införande i vårt land.

Över den av mig tidigare omnämnda framställningen från generalpoststyrelsen om åtgärders vidtagande för rörelsens införande i Sverige hava efter remiss yttranden avgivits av bank- och fondinspektionen, kommerskollegium, fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, riksräkenskapsverket, statens besparingskommitté, vilken samtidigt avgivit infordrat yttrande över riksräkenskapsverkets framställning i samma ämne, samt av svenska bankföreningen. I själva huvudfrågan, huruvida postgirorörelsen bör införas i vårt land, innehålla dessa yttranden i huvudsak följande.

Bank- och fondinspektionen.

I utlåtande den 5 februari 1924 framhåller bank- och fondinspektionen, att inspektionen redan i sitt yttrande över postcheckkommitténs förslag givit uttryck för sin tveksamhet, huruvida en postgirorörelse i vårt land kunde komma att erhålla en mera avsevärd omfattning. Även om inspektionen icke blivit övertygad, att något mera allmänt behov av ett införande av en dylik rörelse föreläge, hade inspektionen likväl emot de skäl, som kommittén anfört för sin uppfattning, icke ansett sig böra avstyrka en sådan anordning.

Den vidare utredning av frågan, som sedermera verkställdes, hade icke givit inspektionen anledning att frångå sin tveksamhet beträffande postgirorörelsens behövlighet för våra förhållanden. I allt fall borde man vid ett eventuellt

införande av postgiorörelsen framgå med stor försiktighet i organisatoriskt hänseende.

Kommerskollegium anför i utlåtande den 7 februari 1924, bland annat, följande:

Kommers-  
kollegium.

»I underdånigt utlåtande den 31 januari 1920 över postcheckkommitténs den 20 oktober 1919 avgivna utlåtande och förslag beträffande införande av postcheckrörelse framhöll kollegium, att det vid övervägande av de skäl, som i ärendet anförts för och mot införande av postcheckrörelse i vårt land, syntes kollegium vara förenat med avsevärda svårigheter att kunna bedöma, huruvida, fränsett den postala synpunkten, de med dess införande förbundna avsevärda statliga kostnader motsvarades av fördelarna därmed, helst som likvideringar medelst postcheck merendels på grund av själva organisationen icke skulle kunna ske med den snabbhet, som från affärssynpunkt skäligen kunde krävas och som med redan tillämpade betalningssätt ernåddes. I likhet med flera av de av kollegium i ärendet hörda handelskamrarna höll kollegium även före, att på grund av de säregna förhållandena i vårt land — postremissväxels stora betydelse för affärslivet samt landets stora areal och ringa folktäthet — postcheckrörelsen icke så hastigt som i vissa främmande länder komme att vinna insteg. Särskilt torde det dröja avsevärd tid, innan den för inbesparandet av de kontanta betalningsmetoderna viktiga gireringen nådde en sådan omfattning, att postcheckrörelsen ur nationalekonomisk synpunkt kunde få någon nämnvärd betydelse för landet. Då kollegium i sitt ovannämnda utlåtande den 31 januari 1920 likväl principiellt tillstyrkte införande av postcheckrörelse i vårt land, var det alltså icke utan starka betänkligheter mot densamma. Dessa hänförde sig, bland annat, till de med rörelsen förbundna avsevärda kostnaderna och närmast svårigheten att bedöma, huruvida dessa motsvarades av de beräknade fördelarna.

Denna invändning har en helt annan betydelse nu än i början av år 1920. Om man kunde bortse från densamma då, är detta icke möjligt nu, när mycket långt gående ansträngningar göras för att nedbringa kostnaderna för statsförvaltningen och för sådant ändamål inom skilda grenar av densamma i mycket kännbar utsträckning kräves uppoffrande av intressen av stor och ej sällan vital betydelse för det allmänna.

Att i en sådan tid tillskapa en ny statens förvaltningsapparat måste i och för sig inge starka betänkligheter och kan lätt te sig som en inkonsekvens i statens allmänna besparingssträvanden. Detta skäl, som allmänt sett talar emot en utökning just nu av statens uppgifter och organ för dessas handhavande, framstår i förevarande fall med så mycket större styrka, som behovet av en postcheckrörelse i vårt land är långt ifrån allmänt erkänt, tvärt om ganska omstritt.»

Kollegium hemställer slutligen, att förslaget om införande av postgiorörelse icke måtte för närvarande föranleda någon åtgärd.

Fullmäktige i riksbanken framhålla i yttrande den 31 januari 1924, att de redan i sitt yttrande över postcheckkommitterades förslag uttalat, att postgiorörelsen syntes kunna i hög grad underlätta verkställande av allehanda betalningar och i synnerhet betalningar av mindre belopp samt att fullmäktige därför ansåge sig böra förorda förslaget. Fullmäktige vidhölle samma uppfattning angående postgiorörelsens allmänna betydelse i fråga om underlättande för såväl statsinstitutioner som för firmor och enskilda personer vid förmedlande av likvider. På grund härav ville fullmäktige, som saknade anledning att ingå

Riksbanks-  
fullmäktige.

på granskning av föreslagna detaljer för denna rörelses organisation, fortfarande förorda införande av sådan rörelse.

Riksgälds-  
fullmäktige.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hava i yttrande den 31 januari 1924 såsom sin mening uttalat, att anledning numera ej syntes föreligga att motsätta sig postgiörörrelsens införande. Den ursprungligen föreslagna organisationen hade nämligen i det föreliggande förslaget blivit avsevärt förenklad och krävde därigenom en mindre ökning av arbetskrafter än förut ifrågasatts. Härtill komme den fördelen, att åtminstone en del av den genom postsparbankens omorganisation övertaliga personalen kunde beredas sysselsättning vid den nya rörelsen, som i allt fall beräknades bära sina egna kostnader.

Riksräken-  
skapsverket.

Riksräkenskapsverket, vilket, såsom jag i det föregående omnämnt, gjort särskild framställning om införande av postgiörörrelse, yttrar i utlåtande den 5 februari 1924, bland annat, att riksräkenskapsverket vid avfattandet av denna sin framställning särskilt uppmärksammat de svårigheter, som med nu gällande ordning för landsfiskalernas medelsredovisning möta för erhållande av en fullt effektiv kontroll på dithörande område. Vid sökande efter utvägar för undanröjande av de missförhållanden, som vidlådde nuvarande redovisningssystem, hade riksräkenskapsverket tänkt sig, att man genom införande av postgiörörrelse och densamma tagande i anspråk för landsfiskalernas medelsredovisning skulle kunna vinna vad man i detta fall eftersträvade, nämligen en i möjligaste mån enkel och effektiv kontroll. Enligt riksräkenskapsverkets mening skulle införandet av postgiörörrelse innebära stora fördelar även på flera andra områden av den statliga förvaltningen, såsom tjänande till att underlätta penningförmedling såväl myndigheter sinsemellan som mellan enskilda och myndigheter. Efter anförande av exempel på postgiörörrelsens användning för dylika ändamål yttrar riksräkenskapsverket:

»Även om inga andra skäl än de här förut nämnda finnes för denna reform, borde densamma snarast genomföras. Ty enbart statens kontrollbehov skulle tillfullo uppbära detta nya institut. Men härtill kommer, att om postgiörörrelse komme till användning vid det stora flertalet penningtransaktioner mellan över- och underordnade statsmyndigheter samt mellan dessa och enskilda, som ha att göra inbetalningar till, respektive mottaga betalningar från statens organ, skulle därigenom statsverkets och de affärsdrivande verkens kassaförlag kunna nedbringas till ett jämförelsevis obetydligt belopp.

Då statsverkets gemensamma giöräkning i riksbanken från och med år 1909 inrättades samt därefter successivt öppnades för statsverkets huvudförvaltningar, skedde detta visserligen i syfte att ernå personalreduktion (bland annat lantränteriernas indragning) samtidigt med ett stärkande av kassakontrollen, men dock i första hand för att nedbringa behovet av kassaförlag. Det visade sig nämligen, att de femton miljoner kronor, som den tiden lågo i den s. k. kassaförlagsfonden, icke voro tillräckliga för det löpande behovet, och att de andra medel, som beräknades kunna under ett års lopp tidvis disponeras såsom kassaförlag, icke vid varje tidpunkt verkligen vore disponibla, utan rörelsekapital för statsverket måste ofta uppbringas lånevägen. Fråga uppstod då att av riksdagen äska ett anslag å riksstaten på ett tiotal miljoner kronor eller mera för att säkerställa statsverkets kassaförlag. Detta avvärjdes

emellertid genom det grepp på frågan, som inrättandet av statsverkets gemensamma giroräkning i riksbanken innebar.

Men denna giroräkning har sin begränsning däri, att riksbanken endast har avdelningskontor i residensstäderna och ett par städer dessutom, vadan giroräkningen i stort sett icke kan betjäna andra statsverkets ekonomiska organ än de 47 s. k. huvudförvaltningarna.

Genomföres däremot postgirorörelsen, ernår varje statens medelsförvaltande organ samtliga de fördelar, som vunnits genom statsverkets giroräkning, ity att i landet finnas 3,600 postanstalter, vilka, förutom lantbrevbärarna, kunna på ett snabbt, enkelt och effektivt sätt förmedla in- och utbetalningar för statsverket. Och genom att transaktionerna kunna ske — redan nu i full utsträckning mellan statens olika organ och framdeles mellan staten och enskilda i samma mån, som postgirorörelsen vinner utbredning bland enskilda — genom girering och icke nödvändigtvis genom kontanta medel, torde — under förutsättning att systemet genomföres konsekvent och hos varje statens organ — i utomordentlig grad behovet av kassaförlag kunna minskas.»

Statens besparingskommitté anför i utlåtande den 9 februari 1924 bland annat följande:

Statens  
besparings-  
kommitté.

»Redan vid den diskussion, som kort efter kommitténs tillsättande inom kommittén ägde rum angående de spörsmål, som kommittén kunde komma att behandla, bragtes på tal möjligheten att genom införande av postgirorörelse ernå enklare och bekvämare former för verkställande av likvider såväl mellan enskilda och statliga myndigheter samt tjänstemän som ock mellan statens olika organ inbördes.

Med ett införande av postgirorörelse skulle handhavandet av kontanta medel inom statsförvaltningen i största möjliga utsträckning kunna inskränkas. Kommittén finner det påtagligt, att redan genom den lättnad i vederbörande redogörarens arbete, som härav skulle bliva en följd, komme att uppstå vissa möjligheter till besparingar i administrationen. Men jämväl i fråga om kontrollen å medelsförvaltningen torde postgirorörelsens införande säkerligen erbjuda tillfällen till förenklingar och därav följande kostnadsminskning. Särskilt i fråga om de affärsdrivande verken vill det förefalla, som om besparingar i kostnaderna för medelsredovisningen och kontrollen däröver skulle vara möjliga att vinna på denna väg. Någon närmare undersökning i detalj för de olika förvaltningsgrenarna har kommittén icke varit i tillfälle att företaga, men givetvis skall det vara kommittén angeläget att vid den granskning av organisationen i berörda avseenden, som det lärer åligger kommittén att verkställa, ägna uppmärksamhet jämväl åt ifrågavarande synpunkt.

Uteslutet synes i själva verket ej vara, att de obestriddliga fördelar, postgirorörelsen skulle kunna medföra beträffande betalningsväsendet och kontrollen å medelsredovisningen inom statsförvaltningen, skulle i och för sig uppväga de merutgifter för postverket, som systemet skulle föranleda.

Däremot har kommittén ej med säkerhet kunnat bedöma, huruvida ett i hudsak liknande resultat i nu berörda hänseende skulle kunna vinnas på annan väg, exempelvis genom en utveckling i viss riktning av det redan förefintliga systemet med postanvisningar. Det har emellertid velat synas, som om skillnaden i kostnadshänseende mellan ett postgiroförfarande och en utveckling på antytt sätt av postanvisningssystemet icke skulle kunna bliva betydande.

Det nu anförda är emellertid ej tillfyllest för att motivera införande av postgirorörelse för så vitt det gäller andra än statens egna myndigheter och tjänstemän.

Nu har emellertid införandet av postgirorörelse från början och intill sista tiden motiverats så gott som uteslutande av hänsyn till dess värde för den allmänna rörelsen — där betydelsen för statsverkets medelsförvaltning omnämns, har detta skett mera i förbigående. Man har gjort gällande, att en dylik rörelse i längden ej kunde undvaras i ett modernt postväsende, att genom dess införande behovet av kontanta betalningsmedel skulle inskränkas och att rörelsen komme att bära sig själv. Om införande av postgirorörelse kan anses motiverat enbart ur sist antydda synpunkter — något som kommittén icke anser sig kunna med tillförlitlighet bedöma — bör såsom ett plus räknas de besparingar, som kunna vinnas genom bekvämare betalningsformer och effektivare redovisningskontroll inom statsförvaltningen. I varje fall vill det emellertid synas kommittén, som om fördelarna med hänsyn till båda de angivna områdena — statsverkets medelsförvaltning och den allmänna rörelsen — tillsamman tagna skulle vara så stora, att all sannolikhet talar för att de skulle mer än uppväga den merkostnad, som rörelsens införande skulle förorsaka statsverket.

Att det, för den händelse postgirorörelse funnes införd, icke skulle vara möjligt att på annat lika billigt sätt, exempelvis genom tillämpning av postanvisningsförfarandet, vinna motsvarande fördelar i avseende å statsverkets medelsförvaltning, förefaller tydligt. Detta beror uppenbarligen på att för rörelsens införande alltid kräves en viss grundkostnad, och att utvidgning av rörelsen intill en viss omfattning kan ske inom denna kostnadsram eller med endast obetydlig utgiftsökning.»

Kommittén finner övertygande skäl tala för att postgirorörelsen nu införas. Till kommitténs yttrande, vilket avgivits av herrar Södermark, Kuylenstierna, Ramström och Örne, har herr Ramström fogat det särskilda uttalande

»att han förordar införande av postgirorörelse endast under förutsättning, dels att det efter skedd undersökning visar sig, att motsvarande fördelar icke skulle kunna vinnas genom en rationell omläggning av postanvisningsrörelsen, och dels att postgirorörelsen förläggas till postsparbanksbyrån, som till en början borde ensam handhava hela bokföringen, varigenom organisationskostnaden komme att i möjligaste mån nedbringas.»

Svenska bankföreningen.

Svenska bankföreningen hade redan i sitt yttrande över postcheckkommitténs utlåtande och förslag intagit en mot postgirorörelsen avvisande hållning. I sitt nu avgivna yttrande uttalar bankföreningen, att något behov av postgirorörelse icke kan anses föreligga, särskilt som i Sverige postremissväxeln är ett synnerligen bekvämt betalningsmedel och bankchecken under de sista tjugu åren alltmör vunnit användning. Föreningen framhåller särskilt, hurusom under de fyra år, som förflutit, sedan dess förra yttrande avgavs, kraven på sparsamhet allt kraftigare gjort sig gällande och att Kungl. Maj:t genom tillsättandet av statens besparingskommitté till behandling tagit upp frågan om inskränkningar inom statsförvaltningen. Att utvidga statens verksamhet till nya områden vore, enligt föreningens mening, ett steg i riktning rakt motsatt den, som funnit ett uttryck i besparingskommitténs uppdrag.

Departementschefen.

Såsom av nu anförda yttranden framgår, äro meningarna om lämpligheten av postgirorörelsens införande ganska delade. Under det att riksbanks- och riksgäldsfullmäktige, riksräkenskapsverket samt statens besparingskommitté tillstyrka förslaget om rörelsens införande, ställer sig bank- och fondinspektio-

nen tveksam inför förslaget. De av kommerskollegium och svenska bankför-  
eningen avgivna yttrandena gå i avstyrkande riktning.

I sistnämnda båda yttranden framhålles angelägenheten av att på allt sätt  
begränsa statens utgifter. Till kravet på största sparsamhet i detta hänseende  
ansluter jag mig oförbehållsamt. Men jag kan icke finna det förenligt med  
verklig sparsamhet att motsätta sig genomförandet av en anordning sådan som  
den nu ifrågasatta. Enligt min mening innebär nämligen postgirorörelsens  
införande möjligheter till begränsning av statens utgifter för administrationen  
och därjämte till ökning av statens inkomster. Statens besparingskommitté har  
ju också, såsom framgår av dess yttrande i ämnet, ansett införande av ifråga-  
varande rörelse vara ett led i besparingssträvandena.

Såsom skäl mot postgirorörelsens införande har anförts, att postremissväxeln  
och bankchecken gjorde postgirorörelsen överflödig. Med allt erkännande av  
postremissväxeln såsom ett praktiskt betalningsmedel kan man icke bortse från  
att postgirorörelsen såsom utövad av postverket har förutsättningar att nå vä-  
sentligt längre ut bland folket än den av bankerna förmedlade betalningsrörelsen.  
Det är nämligen att märka, att postverket med sina över 3,600 postanstalter  
och även genom lantbrevbärarna, vilka skulle i viss mån förmedla betalningar i  
postgirorörelsen, kan göra fördelarna av mera moderna betalningsmetoder till-  
gängliga för snart sagt varje inbyggare i landet och sålunda även för dem, som  
icke äga bankförbindelse.

Vad särskilt beträffar bankcheckerna, torde desamma, även om de under de  
senare årtiondena vunnit en allmänare användning, huvudsakligen användas av  
personer och firmor med större rörelse. Den dagliga erfarenheten lämnar näp-  
peligen stöd för antagandet, att checkbetalning skulle komma till någon allmän-  
nare användning inom den mindre rörelsen eller av personer, som icke driva han-  
dels- eller industriverksamhet.

En tillförlitlig uppgift om i vilken utsträckning bankchecken ingår i den all-  
männa omsättningen torde icke stå att vinna. Enligt vad för mig uppgivits, före-  
togs emellertid för några år sedan på enskilt initiativ en räkning av betalnings-  
medlen i vissa banker för att utröna proportionen mellan de olika betalnings-  
medlen, checker, postremissväxlar och kontanta penningar. Vid denna räkning  
konstaterades, att av hela omsättningen i medeltal 27 % föllo på checkerna, 38 %  
på sedlarna och 35 % på postremissväxlarna. Vid liknande räkningar i engelska  
och amerikanska banker hava checkerna befunnits ingå med ända till 99 % av  
hela omsättningen. Utan att vilja tillmäta nyss anförda siffror något större  
värde vid bedömandet av den föreliggande frågan synas de dock bestyrka det  
förut kända förhållandet, att i vårt land kontanta penningar användas i mycket  
stor omfattning för verkställande av likvider. Jag anser mig icke heller böra  
nu ingå på frågan, om en mera omfattande checkbetalning kan anses vara  
av något större intresse ur allmänt ekonomisk synpunkt. I vårt land, där lag-  
stiftningen först ganska sent kommit att åt checkförfarandet bereda nödigt  
rättsskydd, torde checken hava särskilt svårt att uttränga banksedlarna såsom  
betalningsmedel.

Postgirorörelsen har icke heller tagit sikte på en mera utbredd checkbetalning

i egentlig mening utan fastmera, såsom jag i det föregående påvisat, på en ökad användning av giroförfarandet, d. v. s. betalning genom överförande av belopp från ett konto till ett annat. Detta betalningssätt erbjuder även vissa fördelar framför checkbetalning i egentlig mening, ty under det att den, som mottager betalning medelst check, i regel icke kan äga full visshet, att täckning finnes för beloppet, kan för den, som mottager likvid genom beloppets överförande på hans konto, ingen som helst tvekan råda i detta hänseende, enär beloppet givetvis icke kan gottskrivas mottagarens konto, förrän detsamma avförts från betalarens konto.

Frågan om lämpligheten av postgiorörelsens införande i vårt land bör emellertid ses icke enbart ur synpunkten, vilka fördelar denna rörelsegren kan medföra för den enskilde eller för den allmänna penningomsättningen. Postgiorörelsen skulle nämligen innebära beaktansvärda fördelar även för statens egna betalningar. Denna omständighet synes mig böra tillmätas icke ringa betydelse vid bedömandet av frågan om rörelsens införande. På sätt riksräkenskapsverket och statens besparingskommitté framhållit, skulle man vid anlitande för detta ändamål av postgiorörelsen kunna ernå såväl en effektivare kontroll över uppbörd och redovisning i statens verksamhet än det nu är möjligt att åstadkomma som ock en förenkling av medelsförvaltningen och därigenom en minskning i kostnaderna för densamma. Utan tvivel förekommer på hithörande område i ganska stor utsträckning, att inom statsförvaltningens olika grenar förhållandevis dyrbar arbetskraft användes för ganska enkla redovisningsgöromål, vilka skulle kunna utföras på ett billigare och effektivare sätt genom anlitande av postgiorörelsen. Denna skulle nämligen för bokföringsarbetet komma att använda billig arbetskraft och arbetsbesparande maskiner.

Att — såsom ifrågasatts i ett till besparingskommitténs utlåtande fogat särskilt yttrande — ernå samma fördelar genom en utbyggnad av postanvisningsrörelsen, synes mig icke möjligt.

Sedan ifrågavarande rörelsegren införts i ett stort antal länder, har densamma liksom övriga postala rörelsegrenar börjat få en internationell prägel, och vid världspostkongressen i Madrid år 1920 avslöts ett internationellt postavtal på detta område. Vid införande i Sverige av postgiorörelse skulle allmänheten beredas de förmåner, som en anslutning till den internationella postgiorörelsen medför, ett förhållande, som icke är utan betydelse vid bedömandet av den föreliggande frågan.

Med hänsyn till de obestriddliga fördelar, postgiorörelsen skulle komma att medföra, kan jag icke annat än förorda rörelsens införande i vårt land. De invändningar, som från vissa håll rests häremot synas mig icke kunna tillmätas avgörande betydelse. Det torde för övrigt kunna sägas, att tidpunkten just nu är lämplig för införande av postgiorörelsen, då därigenom sysselsättning vinnes för viss på grund av postsparbankens omorganisation övertalig personal.

**Den lokala  
organisa-  
tionen.**

Då postgiorörelsen hittills icke införts i vårt land, torde anledningen mindre hava varit tvekan om rörelsens lämplighet för vårt land än delade meningar om rörelsens organisation.



På sätt jag i det föregående omnämnt kan kontobokföringen av praktiska skäl icke lämpligen försiggå vid varje postanstalt. I främmande länder är därför bokföringsarbetet helt och hållet skilt från övrigt postalt arbete och i regel centraliserat till ett enda eller ett fåtal särskilda kontor, vilka intaga en i organisatoriskt hänseende självständig ställning i förhållande till de egentliga postkontoren.

Postcheckkommitterade föreslogo på sin tid för Sveriges del en liknande anordning. Kommitterade hade tänkt sig, att dylika kontor, s. k. postcheckkontor, skulle till en början inrättas endast å fyra större orter i riket, nämligen i Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall, samt att nya sådana kontor skulle inrättas i mån av behov, efter Kungl. Maj:ts bestämmande i varje särskilt fall.

Postsparbanksakkunnigas majoritet voro av den uppfattningen, att redan från början borde så ordnas, att delägarnas konton kunde föras vid mer än fyra kontor. En så stark begränsning i antalet postgirokontor, som kommitterade föreslagit, ansågs komma att menligt inverka på postgirorörelsens utveckling, varför de sakkunnigas flertal funno sig böra förorda, att bokföringen utfördes vid ett betydligt större antal kontor. Då emellertid ett flertal självständiga postgirokontor ansågs komma att avsevärt fördyra administrationen, voro de sakkunniga av den meningen, att inga särskilda postgirokontor borde inrättas, utan att vissa av de redan befintliga postkontoren borde erhålla i uppdrag att fungera såsom bokföringskontor, d. v. s. föra deltagarnas räkningar. Vid flera av dessa postkontor skulle också, åtminstone intill dess rörelsen nått någon större omfattning, bokföringsarbetet enligt de sakkunnigas mening kunna utföras av postkontorens ordinarie personal utan någon förstärkning. I enlighet med denna sin uppfattning föreslogo de sakkunnigas flertal, att 13 postkontor i riket skulle fungera såsom bokföringskontor, varjämte den föreslagna bankbyrån i generalpoststyrelsen skulle föra deltagarnas inom Stockholms stad samt omgivande län postgiroräkningar.

I en till de sakkunnigas utlåtande fogad reservation förklarade sig de sakkunnigas ordförande, generaldirektören Juhlin, bestämt motsätta sig en anordning, genom vilken bokföringsarbetet skulle komma att utföras jämsides med det egentliga postarbetet och av samma personal, som utförde detta senare arbete. Ehuru reservanten ansåge en organisation med självständiga postgirokontor lämpligast för bokföringsarbetet, funne han sig, med hänsyn till den förändring i det ekonomiska läget, som inträtt efter det postcheckkommitterade avgivit sitt förslag, kunna tillstyrka, att till en början inga särskilda postgirokontor inrättades, utan att bokföringsarbetet i postgirorörelsen skulle utföras vid särskilda avdelningar inom postkontoren.

I sin förut åberopade framställning av den 11 januari 1924 anför generalpoststyrelsen i detta hänseende bl. a. följande: Generalpoststyrelsen.

»Postanstalterna hava redan nu att taga befattning med en mångfald olika göromål härrörande såväl av de postala rörelsegrenarna i egentlig mening som av de övriga uppgifter, som tid efter annan tillförts postverket. Då postanstalterna komma att mottaga inbetalningar å och verkställa utbetalningar från deltagarnas i postcheckrörelsen konton samt jämväl i övrigt förmedla kontoinne-

havarnas förbindelser med de kontor, som verkställa bokföringen, kommer postcheckrörelsens införande att göra samtliga postanstalters arbetsuppgifter än mera mångskiftande. En anordning, genom vilken till alla dessa arbetsuppgifter skulle ytterligare läggas själva bokföringsarbetet, skulle, enligt generalpoststyrelsens bestämda uppfattning, komma att äventyra bokföringsarbetets behöriga skötande liksom ock att inverka hindrande på fullgörandet av postkontorens övriga uppgifter.

En sådan anordning skulle även förorsaka postverket dryga kostnader. Varje omsättning på ett postcheckkonto, vare sig det gäller inbetalning, utbetalning eller överföring (girering), föranleder en mångfald olika åtgärder, vilka var för sig icke äro synnerligen arbetskrävande men som sammanlagda taga en icke obetydlig tid i anspråk. Om bokföringsarbetet skall kunna drivas ekonomiskt, är det ofrånkomligen nödvändigt, att varje med bokföringen sysselsatt tjänsteman får ett i möjligaste mån begränsat arbetsområde samt att arbetsmängden inom detta område blir tillräckligt stor. En dylik specialisering av arbetet, vilken i fråga om bokföringen i postcheckrörelsen är desto mera nödvändig, som de i rörelsen förekommande betalningsuppdragen i regel avse förhållandevis små belopp och avgifterna för de olika uppdragens utförande äro låga, kan givetvis icke ävägbringas, därest bokföringen skall verkställas av postkontorens personal jämsides med andra göromål.

Erfarenheterna från främmande länder bestyrka också generalpoststyrelsens nu uttalade mening, att bokföringsarbetet, om postcheckrörelsen skall kunna giva ett ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande resultat, måste hållas skilt från det egentliga postarbetet och utgöras av särskild, med detta arbete utslutande sysselsatt personal.»

I fråga om det antal postkontor, vid vilka bokföringsavdelningar skulle anordnas, yttrar generalpoststyrelsen:

»Vad vårt land vidkommer, lärer centralisering av postcheckrörelsen till ett enda bokföringskontor på grund av landets stora utsträckning icke kunna komma i fråga, utan torde bokföringsarbetet nödvändigtvis böra utföras vid flera kontor. Beträffande postcheckkommittéens förslag, att till en början endast fyra postcheckkontor skulle inrättas, nämligen i Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall, förklarade sig generalpoststyrelsen i sitt över postcheckkommitténs förslag avgivna utlåtande, anse det föreslagna antalet postcheckkontor väl knappt tillmätt. Den långt gående decentralisering av bokföringsarbetet, som av postsparbankssakkunnigas majoritet ifrågasatts, finner sig generalpoststyrelsen emellertid icke kunna tillstyrka. Därest kostnaderna för ifrågavarande arbete skola kunna hållas inom riktiga gränser, måste varje bokföringsavdelning hava ett så stort antal konton att bearbeta, att bokföringsarbetet kan i erforderlig mån specialiseras och medgiva användning av arbetsbesparande maskiner. Lhuru generalpoststyrelsen hyser den förvissningen, att postcheckrörelsen skall även i vårt land samla ett betydande antal deltagare, anser sig styrelsen icke kunna utgå ifrån, att rörelsen redan från början skall vinna en sådan anslutning, att 14 bokföringskontor skola erhålla ett för arbetets rationella ordnande erforderligt antal konton att bearbeta. Visserligen har Schweiz, vars folkmängd betydligt understiger Sveriges, för närvarande icke mindre än 25 postcheckkontor. Anslutningen till postcheckrörelsen är emellertid i detta land så stor, att varje dylikt kontor ombesörjer bokföringen för i medeltal inemot 2,000 konton, av vilka ett mycket stort antal äro i så gott som ständig rörelse. Varje postcheckkontor i Tyskland sköter bokföringen för i medeltal 70,000 konton.

Vad generalpoststyrelsen här ovan framhållit angående nödvändigheten av att bokföringsarbetet hålles avskilt från övrigt postverket åliggande arbete

samt att bokföringen i möjligaste mån specialiseras, har betingats även av hänsyn till möjligheten att utöva kontroll över bokföringen. Det torde nämligen vara uppenbart, att, då varje tjänsteman har att verkställa endast en viss del i bokföringsarbetet och sålunda ett flertal tjänstemän taga befattning med olika delar av ett och samma betalningsuppdrag, nära nog fullständig säkerhet kan vinnas för arbetets behöriga utförande, vilket icke alltid kan bli fallet, om en eller två tjänstemän utföra samtliga de åtgärder, som ett uppdrag i postcheckrörelsen föranleder.

Mot en stark begränsning av antalet postkontor, vid vilka särskilda bokföringsavdelningar för postcheckrörelsen skulle inrättas, kan visserligen göras den invändningen, att med denna organisationsform postcheckinrättningen icke bleve i önskvärd utsträckning spridd i alla delar av landet. En dylik invändning är så till vida berättigad, som det givetvis icke kan påräknas, att personer, vilkas skriftväxling med dessa postkontor skulle taga lång tid i anspråk, i större utsträckning själva skaffa sig postcheckkonto. Då emellertid in- och utbetalningar i postcheckrörelsen förmedlas av samtliga postanstalter och även av lantbrevbärare, kan envar, som icke själv har postcheckkonto, verkställa betalningar genom postcheckrörelsen under förutsättning, att betalningsmottagaren har postcheckkonto, och sålunda i viss utsträckning bliva delaktig av de fördelar, betalning genom postcheckrörelsen erbjuder, bl. a. i form av billiga avgifter.»

Vad först beträffar frågan om inrättandet av särskilda postgirokontor för bokföringsarbetet, såsom postcheckkommitterade på sin tid föreslog, torde en sådan organisation vara lämplig och riktig vid en fullt utbildad postgirorelse. I, så vitt jag kunnat inhämta, alla länder med postgirorelse tillämpas också denna organisationsform. För vårt lands vidkommande kunna emellertid icke så vidlyftiga anordningar träffas, åtminstone icke från rörelsens början. På sätt av generalpoststyrelsens nyss återgivna yttrande framgår, finner sig även styrelsen kunna tillstyrka, att bokföringsarbetet utföres vid vanliga postkontor. Enligt styrelsens mening bör emellertid detta arbete avskiljas från övrigt postkontorens alliggande arbete och förläggas till särskilda avdelningar av postkontoren.

Till generalpoststyrelsens uttalande i detta avseende ansluter jag mig. Om man överhuvud taget skall kunna åvägabringa besparingar i statens medelsförvaltning, synes det mig nödvändigt, att det arbete, som sammanhänger med medelsförvaltning och redovisning, i möjligaste mån specialiseras. Härigenom kan för ändamålet användas billig arbetskraft utan att kravet på nödig säkerhet och kontroll eftersättes.

Vad därefter beträffar frågan, vid huru många postkontor dylika bokföringsavdelningar böra inrättas, tillåter jag mig erinra därom, att den specialisering av bokföringsarbetet, som måste anses vara en nödvändig förutsättning för en rationell skötsel av postgirorelsen, icke kan ernås utan en stark centralisering av bokföringen. Om man skulle låta detta arbete utföras vid en mängd olika kontor, skulle varje kontor få ett så obetydligt antal postgiroräkningar att sköta, att någon strängt genomförd arbetsfördelning icke skulle kunna ernås. I vissa främmande länder, såsom i Belgien, Danmark och Österrike, är bokföringen centraliserad till ett enda kontor. I andra länder, t. ex. Frankrike, Schweiz och Tyskland, har man fördelat bokföringsarbetet på flera kontor, varvid man emellertid sökt avväga antalet dylika kontor med hänsyn till nödvändig specialisering av bokföringsarbetet.

Departement-  
schefen.

Det möter givetvis mycket stora svårigheter att, innan rörelsen införts och någon tillförlitlig uppskattning av anslutningen till densamma kan verkställas, göra ett bestämt uttalande i frågan, till vilket antal och å vilka orter bokföringsavdelningar för postgirorelsen böra anordnas. I överensstämmelse med vad jag nyss framhållit angående nödvändigheten att i möjligaste mån specialisera bokföringsarbetet ansluter jag mig i huvudsak till generalpoststyrelsens uppfattning, att detta arbete bör utföras vid ett begränsat antal postkontor. Det föreslagna antalet — fyra — postkontor, där deltagarnas i postgirorelsen räkningar skulle föras, förefaller mig åtminstone, när rörelsen vunnit en mera avsevärd utveckling, bliva väl knappt, men då denna fråga är i hög grad beroende av lokalförhållandena å ifrågakvarande postkontor samt av andra omständigheter, som ur posttjänstens synpunkt inverka på frågan, synes det lämpligen kunna överlämnas åt generalpoststyrelsen att bestämma, vid vilka postkontor bokföringsavdelningar skola inrättas. Om början göres med det antal, generalpoststyrelsen ifrågasatt, torde styrelsen rätt snart kunna överblicka, huruvida och i vilken mån sådana bokföringsavdelningar kunna, utan eftersättande av de förmåner, som en stark begränsning i detta avseende ur ekonomisk synpunkt medför, inrättas även å andra orter.

I en reservation till besparingskommitténs utlåtande har uttalats den uppfattningen, att hela bokföringen lämpligen borde till en början förläggas till postsparbanksbyrån inom generalpoststyrelsen. Med hänsyn bland annat till de stora avstånden i vårt land torde en sådan anordning knappast vara ändamålsenlig. För att erhålla önskvärd anslutning till postgirorelsen erfordras givetvis, att vederbörande få sina betalningsuppdrag snabbt utförda. Detta bleve i många fall omöjligt, därest betalningsuppdragen även från landets avlägsnare delar måste sändas ända till Stockholm för att där bokföras.

**Den centrala ledningen av postgirorelsen.**

Då postgirorelsen är en postal rörelsegren, bör naturligen den centrala ledningen av densamma utövas av generalpoststyrelsen. I fråga om arbetsfördelningen inom styrelsen, sedan postgirorelsen införts, hava olika meningar kommit till synes. Postcheckkommittéer, vilka med hänsyn till de ekonomiska förhållanden, som voro rådande vid utarbetandet av deras förslag, förutsågo en mycket stark utveckling av postgirorelsen, tänkte sig denna rörelsegren såsom en i organisatoriskt hänseende rätt självständig institution inom postverket, varvid, såsom jag nyss omnämnt, de kontor, där deltagarnas räkningar skulle föras, skulle vara självständiga kontor med postmästare såsom föreståndare och den centrala ledningen vara förlagd till en särskild byrå inom generalpoststyrelsen.

Postsparbankssakkunnigas majoritet föreslog postgirorelsens införande i samband med postsparbankens omorganisation. De sakkunniga hade särskilt uppmärksammat de många beröringspunkter, som skulle komma att förefinnas mellan postsparbanks- och postgirorelserna. Postverket skulle även i sistnämnda nya rörelsegren från allmänheten mottaga penningar och göra dessa medel fruktbarande på i stort sett samma sätt som postsparbanken. Formerna för placeringen av de i postgirorelsen inestående medel skulle bliva i stort

sett lika de för postsparbanken gällande. Då de sakkunniga föreslog, att postsparbanken skulle upphöra såsom själständigt ämbetsverk och inordnas i postverket såsom särskild byrå i generalpoststyrelsen, funno de sakkunniga det därför helt naturligt, att, om postgirorörelse infördes, även den centrala ledningen av denna rörelse förlades till samma byrå.

Generalpoststyrelsen finner däremot ifrågavarande båda rörelsegrenar vara varandra väsentligen olika. I detta avseende anför styrelsen bl. a.:

General-  
poststyrelsen.

»De båda rörelsegrenarnas helt olika natur framgår tydligt av följande siffror avseende år 1922, angivande antalet omsättningar i postsparbanken i Sverige och i postcheckrörelsen i Schweiz samt sammanlagda beloppet av bokförda poster.

I postsparbanken i Sverige uppgick antalet omsättningar under nämnda år till närmare 900,000. Då antalet i kraft varande motböcker samma år utgjorde omkring 700,000, förekom i medeltal för året på varje postsparbankskonto föga mer än en enda omsättning (insättning eller uttagning). I postcheckrörelsen i Schweiz, där antalet kontoinnehavare uppgick till omkring 45,000, uppgick antalet omsättningar till i runt tal 27,000,000, motsvarande 600 omsättningar (in- och utbetalningar samt gireringar) på varje konto. Sammanlagda beloppet av insättningar och uttagningar i svenska postsparbanken utgjorde omkring 75 miljoner kronor, under det att sammanlagda beloppet av in- och utbetalningar samt gireringar i den schweiziska postcheckrörelsen utgjorde i svenskt mynt omkring 12,000 miljoner kronor.

Nu anförda siffror, 1 resp. 600 och 75 resp. 12,000, torde bättre än något annat bevisa de båda rörelsegrenarnas helt olika karaktär. Postsparbanken är ett rent sparinstitut, postcheckrörelsen är ett organ för förmedling av likvider.

Den omständigheten, att deltagare i postcheckrörelsen under vissa förhållanden kan erhålla någon, om ock obetydlig ränta å inestående medel, är i detta avseende av ringa betydelse. Postcheckkommittén var — likväl med reservation av en ledamot — av den bestämda uppfattningen, att ränta borde under vissa förhållanden tillerkännas kontoinnehavare å inestående medel. Att emellertid räntegottgörelsen icke — på sätt de postsparbankssakkunnigas majoritet synes förmoda — är något för postcheckrörelsen kännetecknande torde tydligt framgå därav, att i åtskilliga länder med mycket livaktig postcheckrörelse — t. ex. i Tyskland och Frankrike — ränta icke gottgöres kontoinnehavarna.

Endast i ett avseende, nämligen i fråga om placeringen av de i rörelsen inestående medel, kan postcheckrörelsen anses likartad med postsparbanksverksamheten.»

Styrelsen anser, att för utöandet av den centrala ledningen över postgirorörelsen erfordras en särskild byrå. Ur styrelsens motivering må anföras följande:

»Trots alla de fördelar, postcheckrörelsen erbjuder allmänheten, erfordras för vinnande av anslutning till rörelsen ett målmedvetet och rastlöst arbete från ledningens sida. Detta har bestyrkts av erfarenheterna från alla länder, där postcheckrörelsen införts, och i alla dessa länder har det ansetts fullkomligt uteslutet att förlägga postcheckrörelsens ledning till en avdelning i centralförvaltningen, som vore inrättad för annan verksamhet.

Postchecks rörelsen kan icke, därest den skall bliva till avsedd nytta, insnöras i alltför trånga former. Om rörelsen skall kunna motsvara de krav, som framställas såväl för den enskildes som för statens betalningsrörelse, måste rörelsen ständigt anpassas efter de nya uppgifter, som tilläggas rörelsen. Här må endast erinras därom, att i de länder, där postcheckrörelsen införts, densamma anlitas bl. a. för inkassering av föreningsavgifter och försäkringspremier, av avgifter

för förbrukad gas och elektricitet, av telefon- och telegramavgifter, av pensionsavgifter samt för olika slag av uppbörd i den kommunala och statliga verksamheten. Med den mångskiftande användning, som postcheckrörelsen i dessa länder äger och som den även i vårt land vore avsedd att vinna, torde det vara klart, att rörelsen icke, sedan den väl igångsatts, så att säga går av sig själv efter vissa, en gång för alla utstakade linjer. För denna postcheckrörelsens anpassning efter nya uppgifter kräves givetvis ett personligt ingripande från ledningens sida. Det ankommer sålunda på ledningen att samråda såväl med de olika sammanlutningarna av mera enskild natur som med de kommunala och statliga myndigheter, som för sina särskilda ändamål önska använda sig av postcheckrörelsen, angående de för olika slag av uppgifter lämpligaste formerna.

Redan på grund av de förbindelser, som nödvändigtvis måste upprätthållas mellan postcheckrörelsens ledning och rörelsens kundkrets, finner styrelsen ofrånkomligt, att den tjänsteman, som inom generalpoststyrelsen närmast skall taga befattning med postcheckrörelsen, icke är bunden av andra, för postcheckrörelsen främmande göromål, utan kan odelat ägna sin tid och sitt intresse åt postcheckrörelsens utveckling. Att förlägga ledningen av postcheckrörelsen till någon av styrelsens nuvarande byråer kan styrelsen därför icke tillstyrka.

Generalpoststyrelsen finner inrättandet av en särskild byrå inom styrelsen för handläggning av ärenden angående postcheckrörelsen desto mera angeläget, som den av styrelsen framlagda, vid jämförelse med postcheckkommitténs förslag starkt förenklade planen för rörelsens organisation kommer att från ledningens sida kräva ett mera personligt övervakande av huru såväl postverkets som allmänhetens intressen i avseende å postcheckrörelsen tillvaratagas vid de postkontor, där bokföringsavdelningar komma att inrättas, än om dessa bokföringsavdelningar hade givits en i organisatoriskt hänseende självständig ställning. Det kan nämligen icke förutsättas, att de vid ifrågavarande postkontor placerade postmästarna, vilka komma att få sin arbetsbörda ökad redan av det arbete, som kommer att åläggas samtliga postanstalter i och med postcheckrörelsens införande, skulle hava tid till övers för att — utom utövande av direkt kontroll över det löpande arbetet vid bokföringsavdelningen — jämväl mera ingående intressera sig för postcheckrörelsen och verka för dennas utbredning och utveckling.

Generalpoststyrelsen kan icke heller finna, att, även med bortseende från de synpunkter, som generalpoststyrelsen här ovan anlagt på nödvändigheten att verka för anslutning till rörelsen — vilken givetvis är av avgörande betydelse för rörelsens ekonomi — någon egentlig besparing av de för rörelsens bedrivande nödvändiga utgifterna skulle ernås genom förläggande av postcheckrörelsens ledning till annan byrå, exempelvis, såsom av postsparbankssakkunniga föreslagits, till den byrå, som nu handhar ledningen av postsparbanken. Då postsparbanken hittills varit införlivad med postverket endast ett år, kan generalpoststyrelsen icke nu bedöma, huruvida de tjänstemän, som för närvarande äro placerade å ifrågavarande byrå, även framdeles, sedan alla med bankens omorganisation sammanhängande frågor blivit slutgiltigt ordnade, kunna bliva erforderliga därstädes. Därest så icke skulle bliva fallet, skall generalpoststyrelsen givetvis företaga omplacering av personal från denna byrå till andra byråer, där den övertaliga personalen kan beredas full sysselsättning, så att postsparbanksbyråns återstående tjänstemän bliva till fullt utnyttjade. Sedan sistnämnda byrå fått sin personal slutgiltigt anpassad efter behovet, torde det utan vidare vara klart, att, om postcheckrörelsen skulle förläggas under denna byrå, för handläggning av ärenden angående postcheckrörelsen komma att behövas efter göromålens art lämpade arbetskrafter utöver dem, som erfordras för postsparbankens räkning. Att en tjänsteman i en på löneskalan förhållandevis högt placerad tjänstegrad — i sekreterares eller eventuellt byrådirektörs grad — kommer att erfordras för handläggningen av postcheckärendena samt för den mera

direkta ledningen av postcheckrörelsen lär icke kunna bestridas av någon, som äger kännedom om denna rörelsegren. Om denna tjänsteman gives byråchefstjänsteställning eller på löneskalan placeras en eller annan grad därunder, skulle skillnaden i utgift bliva förhållandevis så obetydlig, att generalpoststyrelsen icke kan anse densamma vara av verklig betydelse för avgörandet av frågan, huru den centrala ledningen över postcheckrörelsen skall utövas. Med allt beaktande av kravet på största försiktighet vid inrättande av nya statstjänster, ett krav som generalpoststyrelsen för sin del städe ägnat största uppmärksamhet — och detta långt innan sparsamhetskravet börjat med nyvaknad iver förfäktas från olika håll inom samhället — kan generalpoststyrelsen icke finna det med sund sparsamhet förenligt att, för undvikande av en förhållandevis obetydlig merutgift, åt en ny och ur alla synpunkter nyttig rörelsegren giva en organisation, som enligt generalpoststyrelsens bestämda uppfattning icke skulle vara lämplig utan komma att ofördelaktigt inverka på rörelsens utveckling och härigenom på rörelsens ekonomiska resultat.»

Generalpoststyrelsen anser sålunda en särskild byrå erforderlig men föreslår, att byråchefsbefattningen, liksom även övriga befattningar, som kunna behöva tagas i anspråk för ändamålet, icke från början besättas med ordinarie innehavare utan tillsvidare uppehållas på förordnande. Härigenom skulle, därest rörelsen mot förmodan icke skulle vinna önskvärd anslutning, densamma kunna avvecklas utan allvarlig rubbning i postverkets personalförhållanden.

Från generalpoststyrelsens yttrande i fråga om den centrala ledningen av postgirorörelsen var en av styrelsens ledamöter, byråchefen Döss, skiljaktig. I särskilt yttrande anförde reservanten i detta ämne följande:

Reservation.

»Generalpoststyrelsens förslag, att för den centrala ledningen av postgirorörelsen skulle inom styrelsen inrättas en ny byrå, kan jag icke biträda. Jag hyser i denna fråga fortfarande samma uppfattning som på den tid, jag i egenskap av ledamot av postsparbankssakkunniga var med om att formulera dessas yttrande i saken, och kan därför i huvudsak inskränka mig till att hänvisa till ifrågavarande sakkunnigas uttalande i frågan (sid. 69 i betänkandet). Postsparbanksakkunnigas uppfattning, att den centrala ledningen av postgirorörelsen utan olägenhet borde kunna förläggas till samma byrå, till vilken postsparbanksärendena höra, delades även av Kungl. Maj:t på sätt å sid. 31 i ovan nämnda proposition till 1922 års riksdag närmare framgår.

Under den tid, som gått, sedan postsparbankssakkunnigas betänkande avgavs, har jag blott stärkts i min uppfattning, att postsparbanks- och postgiroärendena, i förekommande fall, böra förläggas till en och samma byrå i generalpoststyrelsen. I motsats till generalpoststyrelsen anser jag nämligen allttjämt, att postsparbanks- och postgirorörelserna äro så närbesläktade och hava så mycket gemensamt, att det vore oklokt att i postalt hänseende särskilja dem mer än nödigt är. Vilka synpunkter man än anlägger, torde man icke kunna komma ifrån, att båda rörelserna — ehuru deras bedrivande genom postanstalternas förmedling är för båda en nödvändig förutsättning — dock äro av mera bankmässig än postal natur, att för båda rörelserna de bokföringstekniska anordningarna kunna organiseras efter i stort sett likartade principer, samt att det för den centrala ledningen i båda fallen krävas ungefär enahanda kvalifikationer.

Under det år, som gått, sedan postsparbanken inordnades i postverket, har bankens omorganisation hunnit genomföras. Nu kan man ock konstatera, att postsparbankssakkunnigas beräkningar och förslag varit väl grundade. Byråns nuvarande personalbehov är nämligen nästan precis så stort, som de sakkunniga beräknade, och realiserandet av omorganisationsproblemet har fört med sig, att

arbetet inom postsparbanksbyrån nu med enkla och arbetsbesparande former leder till ett effektivt resultat. Att postsparbankssakkunnigas beräkningar beträffande effekten av den föreslagna omorganisationen av postsparbanken alltså visat sig riktiga, borgar väl kanske i någon mån för att även deras förslag i fråga om postgiörörelsens organisation äro väl grundade. Det torde icke heller lida något tvivel om, att vid organiserandet av postgiörörelsen de moderna bokföringstekniska anordningarna inom postsparbanksbyrån kunna i icke ringa mån tjäna till ledning.

En omständighet, som även torde böra beaktas vid behandlingen av förevarande spörsmål, är den, att arbetsledningen inom postsparbanksbyrån i fortsättningen knappast läser kunna få fullt arbete av enbart postsparbanksrörelsen. Det mesta arbetet inom byrån efter omorganisationen är ju av rent mekanisk art och löper helt automatiskt. Jag vill härmed icke hava sagt, att icke stora fordringar måste ställas på ifrågavarande ledning, utan endast framhålla, att omläggningen möjliggör överflyttandet på de överordnade tjänstemännen av ytterligare arbete av kvalificerat slag. Säkert är, att byråchefen skulle kunna utöva chefskapet över byrån och samtidigt liksom nu i stor omfattning personligen leda arbetet, även om detta utvidgades att omfatta jämväl postgiörörelsen. Och byråns kamrer skulle medhinna att handhava huvudbokföringen för både postsparbanks- och postgiörörelserna. För sistnämnda rörelse skulle alltså icke behövas någon särskild kamrersbefattning. Notarien kunde likaledes vara gemensam för både postsparbanks- och postgiörörelserna.

Förläggandet av den centrala ledningen av postgiörörelsen till postsparbanksbyrån skulle, enligt min uppfattning, kunna ske utan att detta behöfve föranleda någon ny tjänstemannabefattning över 12:e lönegraden utom möjligen en revisorstjänst. Kamrern och notarien synas dock under något förändrade benämningar böra uppflyttas i 17:e resp. 15:e lönegraden.

För att ernå möjlighet till fullt exakta beräkningar rörande postgiörörelsens ekonomiska bärighet torde det ur alla synpunkter vara lämpligt, att postgiörörelsen gent emot postverket gives ungefär enahanda ställning som postsparbanksrörelsen, vilket skulle innebära, att postgiörörelsen i likhet med postsparbanksrörelsen skulle drivas såsom en i ekonomiskt hänseende fristående rörelse. Postverket skulle i sådant fall jämväl för denna rörelse erhålla kontant gottgörelse för det av postanstalterna för rörelsen utförda arbetet m. m.

Jag tillåter mig erinra om att postgiörörelsen i Österrike — det land, där denna rörelse först infördes — är ansluten till den österrikiska postsparbanken.»

Vissa av de myndigheter, som avgivit yttrande i ärendet, hava även uttalat sig i frågan om utövändet av den centrala ledningen av postgiörörelsen.

Riksgälds-  
fullmäktige.

Riksgäldsfullmäktige anföra i detta avseende:

»I generalpoststyrelsens förslag angående postcheckrörelsenas förläggande till en särskild byrå i styrelsen kunna fullmäktige för sin del ej instämma. Då chefen för postsparbanksbyrån i avgiven reservation förklarar, att arbetsledningen inom generalpoststyrelsens postsparbanksbyrå för framtiden knappast torde få fullt arbete av enbart postsparbanksrörelsen samt borde kunna medhinna jämväl ledningen av postcheckrörelsen, synes det ur kostnadssynpunkt fullmäktige ej gärna kunna ifrågakomma annat än att sistnämnda rörelse åtminstone tills vidare förläggas under postsparbanksbyrån. De skäl, som av generalpoststyrelsen anförts emot en sådan anordning, finna fullmäktige för sin del ej övertygande. Visserligen äro postsparbanks- och postcheckrörelserna väsentligen av skiljaktig natur, men de hava dock det gemensamt, att de båda knappast äro av postal natur utan snarare utgöra olika grenar av bankrörelse. Då därjämte för båda rörelserna de bokföringstekniska anordningarna torde kunna organise-



ras efter i stort sett likartade principer, bör enligt fullmäktiges mening den erfarenhet, ledningen å postsparbanksbyrån vunnit vid genomförandet av omläggningen av postsparbankens organisation, kunna bliva till nytta vid organiserandet och ledandet av postcheckgöromålen.»

Riksräkenskapsverket har icke ingått på frågan om den postala organisationen men har särskilt understrukt, vad generalpoststyrelsen i dess nyss återgivna yttrande framhållit angående nödvändigheten av att den byrå, åt vilken inom generalpoststyrelsen kommer att anförtros skötseln av denna nya verksamhet, måste — utom utövande av direkt kontroll över det löpande arbetet — jämväl mera ingående intressera sig för postgirorörelsen och verka för densamma utbredning och utveckling.

Riksräkenskapsverket.

Statens besparingskommitté yttrar i avseende å organisationen:

»Med hänsyn till den rådande osäkerheten i fråga om rörelsens blivande omfattning synes försiktigheten bjuda, att organisationen icke från början tilltages vidlyftigare än som kan beräknas oundgängligen erfordras för rörelsens bedrivande under den första tiden. Organisationen bör med andra ord icke utbildas under sådana former, att den är färdig att omedelbart omhänderhava en fullt utbildad postgirorörelse, utan ordnas så enkelt som det med hänsyn till rörelsens gradvisa utveckling är möjligt. Möjlighet bör också hållas öppen — såsom generalpoststyrelsen själv tänkt sig — för rörelsens avveckling, därest erfarenheten skulle giva vid handen, att densamma icke är ekonomiskt bärkraftig.

Statens besparingskommitté.

Vad nu sagts gäller organisationen såväl av det lokala bokföringsarbetet som av ledningen i generalpoststyrelsen. Vad särskilt den sistnämnda beträffar anser sig kommittén icke kunna tillstyrka inrättande av en ny byrå i generalpoststyrelsen för ändamålet.»

Inom kommittén har — såsom framgår av ett tidigare återgivet yttrande — herr Ramström endast under vissa förutsättningar förordat rörelsens införande, därvid rörelsen skulle förläggas till postsparbanksbyrån. Även herr Örne har förordat, att den centrala ledningen av rörelsen förlägges till nämnda byrå.

Vad generalpoststyrelsen anfört angående angelägenheten av att postgirorörelsen kommer under en lämplig ledning finner jag beaktansvärt. Utan tvivel kommer rörelsens framgång till stor del att bero på ledningens initiativ och intresse. Att i detta hänseende möjlighet förefinnes att ernå ett bättre resultat, därest ledningen icke är bunden av göromål av annan art, utan kan uteslutande ägna sig åt denna nya rörelsegren, än om rörelsen inordnas som en detalj i en byrå med andra göromål, finner jag påtagligt. Med hänsyn härtill synes den skillnad i utgift, som skulle uppstå vid inrättande av en särskild byrå för postgirorörelsen och vid denna rörelsens inordnande under någon av styrelsens nuvarande byråer, icke vara av så stor betydelse, att densamma skulle i och för sig vara avgörande för frågan om postgirorörelsens ledning.

Departementschefen.

Då emellertid postgirorörelsen i allt fall är en ny och i vårt land oprövad rörelsegren, synes mig försiktigheten bjuda, att för rörelsen träffas enklast möjliga anordningar. Om, såsom jag vill förorda, rörelsen från början inordnas i en av generalpoststyrelsens nuvarande byråer, torde rätt snart kunna bedömas, huruvida skäl föreligger att åt postgirorörelsens organisation giva den fastare form, som inrättandet av en särskild byrå skulle innebära.

Antalet byråer inom generalpoststyrelsen är för närvarande detsamma som för 40 år sedan — under tiden 1896—1909 hade generalpoststyrelsen en byrå mera än för närvarande — trots det utomordentligt starka uppsving, poströrelsen tagit under denna period, och trots det stora antal nya rörelsegrenar, som tid efter annan tillagts postverket. Alldeles oavsett frågan om postgirorörelsens införande hava framställningar även gjorts om ökning av antalet byråer i generalpoststyrelsen. Dessa framställningar hava hittills icke föranlett någon åtgärd. Det synes mig under sådana förhållanden icke kunna med visshet påräknas, att, om postgirorörelsen visar sig vinna stor anslutning, rörelsens ledning skall för någon längre tid framåt kunna handhavas av någon av styrelsens nuvarande byråer, utan torde man böra räkna med möjligheten, att antalet byråer i sådant fall måste utökas. Att företaga en sådan åtgärd samtidigt med rörelsens införande och innan någon erfarenhet vunnits angående förutsättningarna för postgirorörelsens utveckling i vårt land, anser jag mig likväl icke kunna förorda.

Då jag nu uttalat mig för att en särskild byrå icke för närvarande inrättas i generalpoststyrelsen för handläggning av ärenden angående postgirorörelsen, har jag icke ansett nödvändigt att taga ståndpunkt till frågan, å vilken av styrelsens byråer dylika ärenden skola handläggas.

Därest postsparbanksbyrån framdeles skulle, såsom reservanten inom generalpoststyrelsen anser sannolikt, kunna bära någon arbetsökning, synes det mig ankomma på styrelsen att på lämpligt sätt avväga även denna byrås arbetsbörda, antingen genom att till denna byrå förlägga ledningen av postgirorörelsen eller genom överflyttning dit av ärenden, som nu handläggas å annan byrå, för att låta denna senare byrå handhava ärenden angående postgirorörelsen. Ehuru vissa beröringspunkter säkerligen kunna påvisas mellan postsparbanken och postgirorörelsen, synas mig dessa icke vara så påtagliga, att postgirorörelsen nödvändigtvis skall förläggas till postsparbanksbyrån. Väl är det sant, att i Österrike — det land, där postgirorörelsen först infördes (år 1883) — postgirorörelsen inordnades i postsparbanken. Däremot har, så vitt jag har mig bekant, intet av de många länder, som sedermera infört postgirorörelse och vilka i övrigt tillgodogjort sig allehanda erfarenheter från den österrikiska postgirorörelsen, i det avseendet följt Österrikes exempel, att postgirorörelsen sammanförts med postsparbanken.

På sätt jag nyss framhållit finner jag emellertid denna fråga vara en generalpoststyrelsens inre organisationsangelägenhet. Enligt den av Kungl. Maj:t utfärdade instruktionen för generalpoststyrelsen äger styrelsen i arbetsordningen meddela bestämmelser rörande ärendenas fördelning mellan styrelsens olika byråer, och finner jag icke skäl föreligga att i förevarande hänseende föreslå någon ändring i anledning av postgirorörelsens införande.

**Postgiro-  
rörelsens  
ekonomiska  
börighet.**

I fråga om det sannolika ekonomiska resultatet av postgirorörelsen har generalpoststyrelsen i sin förut åberopade framställning av den 11 januari 1924 icke meddelat några beräkningar. Däremot hade postcheckkommitterade, vilka förutsatte postgirorörelsens införande såsom en i viss mån självständig orga-

uisation inom postverket och med ett stort antal nya tjänstebefattningar, uppgjort en sannolikhetsberäkning beträffande rörelsens ekonomiska bärighet. Kommitterade hade därvid utgått från ett antal kontoinnehavare av 5,000, ett antal, som ansågs rätt snart kunna uppnås. På grundvalen av de erfarenheter, som i främmande länder gjorts angående antalet omsättningar på varje konto, hade kommitterade, med tillämpning av de av kommitterade föreslagna avgifterna, kommit till en inkomstsiffva av 658,000 kronor. Under samma förutsättningar hade utgifterna beräknats till i runt tal 565,000 kronor, varvid sålunda skulle uppstå ett överskott av omkring 93,000 kronor. Härvid hade emellertid icke hänsyn tagits till visst å postanstalterna utfört arbete i postgironrörelsen.

Denna beräkning hade uppgjorts under helt andra förutsättningar för rörelsens organisation än den, som ligger till grund för generalpoststyrelsens nu föreliggande förslag i ämnet. Ehuru det är svårt att i förväg bedöma, huruvida inkomsterna under de av kommitterade angivna förutsättningarna komma att ungefärligen uppgå till det av dem beräknade beloppet, så torde man, då jag icke har för avsikt att föreslå ändring vare sig i de ursprungligen beräknade avgifterna för de olika transaktionerna eller i de övriga avseenden, vilka äro av betydelse för rörelsens inkomster, kunna utgå ifrån att inkomstberäkningen kommer att visa sig någorlunda riktig. Vad däremot beträffar utgifterna, så torde beräkningen av dessa, såsom verkställd med tanke på en nog så vidlyftig organisationsapparat, icke kunna med hänsyn till den nu föreslagna, väsentligen förenklade organisationen längre anses tillförlitlig. Då nämligen, enligt nu förevarande förslag, inga särskilda postgirokontor — för vilka kommitterade beräknat ett avsevärt antal tjänstemän i på löneskalan förhållandevis högt placerade tjänstegrader, lokalhyror o. s. v. — skulle anordnas och då vidare, enligt vad jag föreslagit, någon särskild byrå, för vilken kommitterade jämväl räknat med åtskilliga tjänstemän, icke skulle inrättas, synes mig den beräknade utgiftssiffran kunna väsentligt reduceras. Den besparing, denna utgiftsminskning kan komma att medföra, låter sig icke beräkna med någon högre grad av tillförlitlighet. Att nu verkställa en ny sannolikhetsberäkning angående rörelsens bärighet synes mig icke heller nödvändigt, då rörelsen med den nu föreslagna organisationsformen komme att ingå i postverket på samma sätt som andra postala rörelsegrenar, till exempel paketrörelsen och postanvisningsrörelsen. Givetvis kommer det emellertid att åligga generalpoststyrelsen att över inkomster och utgifter i postgironrörelsen föra sådana räkenskaper, att därav kan vinnas en tillförlitlig ledning för bedömning av rörelsens ekonomiska bärighet. Utgår man emellertid från de av kommitterade verkställda beräkningarna, vilkas riktighet under angivna förhållanden jag icke har anledning betvivla, lär man kunna räkna med en avsevärt större vinstmarginal än den av kommitterade föreslagningsvis angivna. I allt fall kan postgironrörelsen antagas komma att bliva en god affär för postverket.

Vid sina beräkningar hade postcheckkommitterade, under förutsättning av 5,000 kontoinnehavare, uppskattat personalbehovet för postcheckkontoren, d. v. s. de kontor, där deltagarnas räkningar skulle föras, till 63 tjänstemän,

**Personal-  
behovet.**

vilka givetvis skulle anställas allenast i mån av behov. Därjämte skulle för den föreslagna särskilda byrån i generalpoststyrelsen erfordras 13 tjänstemän. Förstnämnda siffra grundar sig på erfarenheter från utländska postgirosystem med hänsyn tagen till svenska förhållanden. Mot denna siffra torde någon erinran icke kunna göras. Vid rörelsens början erfordras naturligen ett förhållandevis större antal tjänstemän för ett visst antal konton än vad senare är fallet, detta även med hänsyn därtill, att som regel personer och firmor med större rörelse — s. k. postförskottsfirmor, bokförlag o. dyl. — först ansluta sig till rörelsen. Sedan rörelsen vunnit en större anslutning även bland dem, som icke i samma utsträckning som nu nämnda företag använda sig av postgirorörelsen, erfordras naturligen ett mindre antal tjänstemän för ett visst givet antal kontoinnehavare. I stort sett torde emellertid kunna sägas, att ett antal av omkring 60 tjänstemän behöves för det bokföringsarbete, som föranledes av 5,000 konton.

Vad beträffar antalet tjänstemän inom generalpoststyrelsen för den centrala ledningen av rörelsen, torde genom att överlåta avgörandet av vissa frågor, som kommitterade tänkt sig behandlade å den föreslagna checkbyrån, till vederbörande postkontor, det av kommitterade beräknade antalet av 13 tjänstemän kunna väsentligt nedbringas.

Generalpost-  
styrelsen.

Angående den personal, som skulle erfordras för det av postgirorörelsen föranledda arbetet, anför generalpoststyrelsen:

»På grund av ständigt vidtagna förenklingar av arbetet inom olika grenar av posttjänsten samt genom användning i större utsträckning av arbetsbesparande maskiner har behovet av arbetskrafter på olika håll minskats. Ehuru som regel motsvarande indragning av personal ägt rum, så att personalens arbetskraft blivit vederbörligen utnyttjad, torde dock å vissa håll personalen kunna vidkännas någon arbetsökning. Genom omläggning av visst arbete och omplacering av redan befintlig personal torde det begränsade antal tjänstemän av lägst postexpeditörsgård, som skulle behöva anlitas för postcheckrörelsen, kunna erhållas utan ökning av antalet tjänstebefattningar i dessa tjänstegrader. För det egentliga bokföringsarbetet skulle företrädesvis användas kvinnlig personal, huvudsakligen kontors- och kanslibiträden. De kvinnliga befattningshavare, som sålunda behöfde anställas, kunde lämpligen i viss omfattning rekryteras bland den extra personal, som till följd av postsparbankens omorganisation blivit övertalig. Även en del av den ordinarie personal, som av samma anledning övertärförts till postverket — å dess övergångsstat — och vilken stundom endast med svårighet kan beredas lämpligt arbete, torde kunna beredas sysselsättning med det av postcheckrörelsen föranledda arbetet.»

Vad vidare beträffar de arbetskrafter, som komma att erfordras inom generalpoststyrelsen med anledning av postgirorörelsens införande, anser generalpoststyrelsen, som i sitt förslag utgått ifrån den förutsättningen, att för ledningen av postgirorörelsen skulle anordnas en särskild byrå, att erforderlig personal skulle i viss utsträckning kunna erhållas genom omplacering av personal från andra byråer samt att de tjänstemannabefattningar, som därutöver skulle behövas, skulle uppehållas allenast på förordnande.

Jag finner det lämpligt och riktigt, att de ordinarie och extra tjänstemän, som tidigare tjänstgjort i postsparbanken, men som genom bankens omorganisation icke längre kunnat beredas arbete därstädes, i möjligaste mån tagas i anspråk för postgirorörelsen.

Departementschefen.

Vad särskilt beträffar de tjänstemannabefattningar, som behövas i generalpoststyrelsen för handläggning av ärenden angående postgirorörelsen, så kräves givetvis ett visst antal dylika befattningar, även om generalpoststyrelsens förslag om en särskild byrå icke förverkligas. Det torde sålunda bliva nödvändigt, att den mera direkta ledningen av postgiroärendena under vederbörande byråchefs överinseende utövas av tjänsteman i på löneskalan förhållandevis högt placerad tjänstegrad, och lärer Kungl. Maj:t kunna bemyndiga generalpoststyrelsen att på förordnande uppehålla såväl den befattning, som för detta ändamål kan befinnas erforderlig, som ock de övriga befattningar, vilka tilläventyrs kunna erfordras utöver dem, över vilka styrelsen eljest förfogar.

Därest postgirorörelsen införes i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag nu föreslagit, erfordras sålunda icke ökning av postverkets ordinarie personal.

Vidkommande den författning, som skall reglera denna nya rörelsegren, förutsatte postcheckkommittéerna, att, då postgirorörelsen för att kunna bliva till avsett gagn måste skötas affärsmässigt och i enlighet med de krav på förbättrade anordningar, som otvivelaktigt tid efter annan komme att uppställas på densamma, rörelsen icke från början borde insnöras i alltför betungande detaljbestämmelser, vilka allenast med tyngande omgång kunde ändras allt efter förhållandenas krav. I anslutning till denna mening hade kommittéerna i sitt förslag till förordning i ämnet inrymt, förutom sådana bestämmelser, vilka grundlagsenligt skola av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutas, allenast bestämmelser av grundläggande betydelse för rörelsen.

Författningsförslag.

Vad kommittéerna sålunda anfört synes värt beaktande. Beträffande de övriga bestämmelser, som skola reglera allmänhetens och postverkets ömsesidiga förhållanden i postgirorörelsen, lära sådana bestämmelser, som äro av principiell natur eller eljest av större betydelse, böra av generalpoststyrelsen underställas Kungl. Maj:ts prövning. Andra bestämmelser i detta hänseende liksom ock erforderliga tjänsteföreskrifter kunna givetvis utfärdas av generalpoststyrelsen utan att dessförinnan underställas Kungl. Maj:t.

Jag övergår nu till en närmare redogörelse för de bestämmelser, som enligt min mening böra av Kungl. Maj:t och riksdagen utfärdas för postgirorörelsen.

Det av generalpoststyrelsen med ovanberörda skrivelse den 11 januari 1924 överlämnade författningsförslaget överensstämmer i huvudsak med det av postcheckkommittén utarbetade förslaget. Sålunda har, bland annat, den ifrågasatta nya rörelsen i förslaget givits benämningen postcheckrörelse, varjämte däri upptagits den av postcheckkommittén föreslagna bestämmelsen, att kontoinnehavaren förfogar över sitt tillgodohavande medelst postcheck.

Emellertid har jag funnit den utformning, som givits hithörande bestämmelser i den vid 1922 års riksdag framlagda propositionen, nr 152, angående omorganisation av postsparbanken och införande av postgirorörelse m. m., i vissa

avseenden äga företräde framför det av generalpoststyrelsen nu framlagda förslaget; och har jag fördenskull låtit inom departementet utarbета nytt förslag i ämnet. Vad särskilt angår den nya rörelsens benämning anföres därom i nyssnämnda proposition av föredragande departementschefen:

»Enär postcheckrörelsens huvudändamål skulle bli att befrämja sådana betalningsmetoder, som vore ägnade att minska användandet av kontanta penningar, framför allt överföring av belopp från ett konto till ett annat, så kallad girering, finner jag lämpligt, att rörelsen från början gives en benämning, som klarare angiver detta rörelsens viktigaste syfte. För en sådan ändrad benämning kan även anföras ett annat skäl. Postcheckkommittén hade i sitt förslag till förordning angående postcheckrörelse bland annat föreslagit en bestämmelse därom, att kontoinnehavare skulle förfoga över sitt tillgodohavande medelst postcheck, varå gällande checklag icke skulle äga tillämpning. Detta förslag har i oförändrad form upptagits av postsparbankssakkunniga. Jag anser det vara angeläget, att de bestämmelser, som kunna komma att utfärdas för den ifrågasatta nya rörelsen, avfattas på sådant sätt, att det i varje fall icke kan råda någon tvekan om att bestämmelserna icke falla under checklagen. Enligt vad jag inhämtat, har motsvarande rörelse i Danmark givits benämningen giro-rörelse, och den handling, varigenom kontoinnehavare i nämnda land förfogar över sitt tillgodohavande, kallas där giro- respektive utbetalningskort. Det synes under sådana förhållanden lämpligt, att rörelsen även i Sverige gives samma namn.

Jag tillåter mig alltså — på sätt för övrigt jämväl postsparbankssakkunniga ifrågasatt — förorda, att den nya rörelsen gives namnet *postgiro-rörelse*.

Härav följer, att icke heller benämningen postcheck (girocheck, namncheck, kassacheck eller dylikt) skulle komma till användning i den svenska postgiro-rörelsen.»

I detta yttrande kan jag instämma och vill i detta sammanhang blott ytterligare tillägga, att det internationella postavtalet på detta område använder benämningen »service des virements postaux», sålunda närmast postgiro-rörelse.

Förslagets detaljbestämmelser skall jag i det följande beröra blott i den mån mera väsentlig avvikelse skett från det i 1922 års proposition framlagda förslaget eller särskilda förhållanden påkalla yttrande från min sida.

3 §. Öppnandet av ett postgirokonto föranleder givetvis en del arbete från postverkets sida, såsom tryckning av blanketter, av vilka åtskilliga komma att i förväg förses med kontoinnehavarens namn och kontonummer och dylikt. Det låter tänka sig, att vissa personer skulle begära postgirokonto endast för att åtkomma dessa blanketter. Det här föreslagna grundbeloppet är avsett att utgöra en viss garanti för att den, som begär att få postgirokonto öppnat åt sig, även ämnar begagna sig av detsamma, varjämte dessa ständigt inestående belopp skulle bereda postverket någon ränteinkomst. Grundbeloppet utbetalas ej till kontoinnehavaren, med mindre denne vill upphöra med kontot. Till förebyggande av missbruk har dock en uppsägningstid av tre månader föreslagits.

Grundbeloppet bör naturligen icke bestämmas så högt, att detsamma hindrar anslutning till rörelsen. För det avsedda ändamålet torde en mindre summa vara tillräcklig, exempelvis 25 kronor. Liksom i 1922 års proposition har

grundbeloppet begränsats till högst 50 kronor, där Kungl. Maj:t ej medgiver, att det sättes högre.

I fråga om grundbeloppet har riksräkenskapsverket ansett, att sådant icke bör ifrågasättas för statens organ.

Ehuru beträffande statsorganen de här ovan anförda skälen angående grundbeloppet såsom ett slags garantisumma icke äga tillämpning, synes någon olägenhet icke kunna uppstå, om bestämmelsen kommer att gälla även dem.

Huruvida de i 6 § föreslagna avgifterna äro lämpligt avvägda, är givetvis svårt att i förväg bedöma. Enligt de beräkningar, som av postcheckkommittén och sedermera jämväl av generalpostsstyrelsen verkställets, skulle de emellertid vara tillräckliga att tillsammans med inkomsten av räntor väl täcka utgifterna för rörelsen.

6 §.

På sätt i det föregående omnämnts vill man i postgirorörelsen särskilt uppmuntra till betalning genom girering, d. v. s. genom överföring av belopp från ett konto till ett annat. I enlighet härmed förutsattes i förslaget, att denna transaktion skall vara avgiftsfri. Då emellertid vid ett mera allmänt giroförfarande kontoinnehavarnas medel komma att under längre tid stå till postverkets förfogande, beredes postverket härigenom en ränteinkomst, som täcker kostnaderna för transaktionernas verkställande.

Vad beträffar avgifterna för utbetalning kan mot desamma den invändningen göras, att vid utbetalning av stora belopp avgifterna bliva rätt betungande. Då man emellertid vill i möjligaste mån förebygga kontanta utbetalningar och i stället uppmuntra till girering, torde avgifterna ur denna synpunkt icke vara för höga.

De föreslagna avgifterna för såväl in- som utbetalningar i rörelsen lära stå i nära överensstämmelse med de grunder, efter vilka avgifterna i främmande länders postgirosystem äro fastställda.

I visst fall skulle inbetalningsavgift icke utgå, nämligen då till kontoinnehavare penningar försänts med posten — exempelvis genom postanvisning — för att kontant utbetalas till honom, men kontoinnehavaren i stället för att kontant uppbära beloppet låter det gottskrivas sitt postgirokonto. I detta fall har postavgift nämligen redan betalats för penningarnas försändande. Att penningarna, i stället för att utbetalas, gottskrivas ett postgirokonto är ur postverkets synpunkt enbart fördelaktigt.

Postcheckkommittén föreslog en uttrycklig bestämmelse av innehåll, att inbetalningsavgift icke skulle utgå för belopp, som kontoinnehavare medelst av annan kontoinnehavare utställd postcheck inbetalade å kontot. Då en dylik transaktion i själva verket är en girering, även om därvid icke skulle användas samma slags blankett som vid annan girering, har dylik bestämmelse icke ansetts erforderlig.

Riksräkenskapsverket har ifrågasatt, att avgifter icke borde i allmänhet utgå för statsinstitutioners in- och utbetalningar. Om man skall kunna vinna en tillförlitlig uppgift om postgirorörelsens bärighet, synes mig skyldigheten att betala avgifter för olika transaktioner böra åligga även statsinstitutioner, åtminstone till en början. Sedan erfarenhet i förenämnda hänseende vunnits,

kunde statsorganens avgifter utgå efter uppskattning på statistisk väg såsom nu är fallet beträffande dessas postavgifter i allmänhet.

Då jag mot de i denna paragraf föreslagna avgifterna icke anser mig böra göra någon erinran, vill jag emellertid framhålla angelägenheten därav, att, såsom jag tidigare anført, generalpoststyrelsen angående postgiörörelsen för sådana räkenskaper, att av dessa framgår, om rörelsen är ekonomiskt bärkraftig. Sedan rörelsen varit införd någon tid, torde erfarenheten visa, huruvida någon ändring av avgifterna bör vidtagas.

7 §. Då deltagarnas i postgiörörelsen konton skola föras endast på ett mycket begränsat antal platser, skulle kontoinnehavare å andra orter förorsakas betydande portokostnader vid insändande av sina betalningsuppdrag till de postkontor, som skola föra deltagarnas räkningar och således bliva sämre ställda än kontoinnehavare, som hade tillgång till dylikt kontor å sin egen ort.

Då det dessutom är ur arbetssynpunkt fördelaktigt, att största möjliga antal betalningsuppdrag inkommer till sådant kontor på ett och samma sätt, är i flertalet främmande länder med postgiörörelse så ordnat, att alla kontoinnehavare äga rätt att insända sina betalningsuppdrag utan erläggande av postavgift.

För att ernå största möjliga enhetlighet och reda i detta avseende skall kontoinnehavare, för att komma i åtnjutande av portofrihet för försändelser i postgiörörelsen, vara skyldig att använda sig av särskilt kuvert, som för detta ändamål tillhandahålles av postverket.

9 §. Enligt 9 § i det nu föreliggande förslaget äger Kungl. Maj:t bestämma, huruvida och efter vilka grunder ränta å medel, som innestå å postgiörkonto, skall gottgöras kontoinnehavare. Under ärendets föregående behandling hava meningarna varit delade angående lämpligheten av att kontoinnehavare skulle gottgöras ränta å medel, som innestode å postgiörkonto. I de främmande länder, i vilka postgiörörelse införts, gälla i detta avseende olika bestämmelser. Postcheckkommitténs flertal ansåg emellertid, att kontoinnehavare borde tillföras ränta, och anförde, att detta syntes billigt redan av den anledningen, att postverket genom sin postgiörörelse komme att i viss mån fungera såsom en bankinrättning. Vidare anförde kommittén, att stora delar av postgiörörelsens avsedda kundkrets helt säkert skulle känna stor tveksamhet, i många fall även ren obenägenhet, att ansluta sig till rörelsen, därest de icke, såsom förhållandet vore i fråga om enskild bankinrättning, tillerkändes en, om ock rätt låg, ränta å de innestående medlen. Kommittén tänkte sig också, att mot den föreslagna räntegottgörörelsen möjligen kunde anföras det skäl, att det med en statens inlåningsrörelse skulle vara oförenligt att giva ränta å innestående medel. Framhållas kunde då, att postsparbanken — även den en statsinstitution — allt sedan sitt inrättande och allt fortfarande lämnade ränta å insatta medel. Kommittén ansåg, att räntefoten åtminstone tills vidare lämpligen borde bestämmas till 1,8 procent och att ränta skulle beräknas för varje period av en halv kalendermånad å det belopp, som under hela perioden innestått å kontot. Dock skulle ej ränta utgå å belopp, varmed en kontoinnehavares tillgodohavande överstege 100,000 kronor och ej heller i allmänhet å medel, som insattes av statsinstitution.



Mot den av kommitténs flertal i denna fråga uttalade mening avgav kommitténs ledamot Grönwall reservation. Reservanten framhöll, att förhållandena i vissa främmande länder ådagalade, att postgirorörelsens framgång icke vore beroende av räntebereäkningen. För att räntegottgörelse verkligen skulle kunna utgöra en lockelse till att begagna sig av postgirorörelsen, måste räntan, enligt reservantens åsikt, sättas åtskilligt högre än den av kommitténs flertal föreslagna. För postverket komme räntebereäkningen, enligt reservantens mening, att medföra onödigt fördyrande av postgirorörelsen. Slutligen ansåg reservanten, att det skulle i hög grad förrycka postverkets fullgörande av sina dittillsvarande uppgifter, om detta verk skulle komma att anlitas för en i större skala anlagd inlåningsrörelse för statens räkning.

Av de över postcheckkommitténs förslag hörda myndigheter, som uttalade sig i denna fråga, förklarade sig riksbanksfullmäktige icke hava något att erinra mot den föreslagna räntesatsen, och generalpoststyrelsen uttalade såsom sin mening, att det måste betraktas såsom ett livsvillkor för rörelsens utveckling, att deltagarna erhöles ränta på inestående medel. Kommerskollegium, svenska bankföreningen samt bank- och fondinspektionen uttalade sig däremot för att ränta icke skulle utgå.

I 1922 års proposition upptogs i § 18 ett stadgande, att ränta skulle utgå efter den räntefot och på det sätt Kungl. Maj:t bestämde.

Även enligt generalpoststyrelsens den 11 januari 1924 avgivna förslag skulle ränta utgå, dock icke å medel tillhörande statsinstitution, såvida ej Kungl. Maj:t i särskilda fall annorlunda bestämde.

Bank- och fondinspektionen har i sitt yttrande över generalpoststyrelsens förslag hemställt, att räntegottgörelse åt kontoinnehavare icke måtte utgå, och har inspektionen i sådant avseende anfört:

Bank- och  
fondinspek-  
tionen.

»Den fördel, som postcheckrörelsen i förekommande fall skulle bereda en kontoinnehavare, skulle denne förvisso komma att tillgodogöra sig även utan räntegottgörelse för inestående belopp, och den blygsamma ränta, som ifrågasatts och som icke torde utan olägenhet kunna i någon väsentlig mån höjas, torde ej kunna inverka på kontoinnehavarens beslut i fråga om placeringen av till kontot influtna medel. Såvitt inspektionen kan finna är räntegottgörelse sålunda obehövlig, och att densamma icke för rörelsens framgångsrika utveckling är något livsvillkor framgår av det förhållandet, att räntegottgörelse icke förekommer inom vissa främmande länders postcheckrörelse. Det bör också beaktas, att postcheckrörelsen skall, såsom generalpoststyrelsen även framhållit, vara ett organ för förmedling av likvider och icke ett organ för beredande av räntebärande placering åt ledigt kapital.»

I övrigt hava invändningar mot räntegottgörelse ej framställts.

Jag delar den i 1922 års proposition av föredragande departementschefen uttalade mening, att, även om en låg ränta icke bleve av någon större ekonomisk betydelse för kontoinnehavarna, den omständigheten att ränta beräknades dock komme att utgöra ett psykologiskt moment, som skulle stimulera till deltagande i postgirorörelsen. Under de första åren efter postgirorörelsens införande, innan de med rörelsen förbundna fördelarna blivit kända och prövade, torde man emellertid icke kunna räkna med, att rörelsen i avsevärdare omfattning kommer

Departements-  
chefen.

att omfattas av den stora allmänheten, för vilken räntegottgörelsen skulle kunna tänkas vara av särskild betydelse. Till en början torde väl huvudsakligen statsinstitutioner samt större affärsmän och andra näringsidkare ansluta sig till rörelsen, och för dem torde räntegottgörelsen i jämförelse med postgirorelsens övriga fördelar sakna betydelse. Vid sådant förhållande synes det kunna ifrågasättas att icke genast från början bestämma sig för, att räntegottgörelse skall utgå, utan först avvakta någon tids erfarenhet av rörelsens utveckling. Måhända kan det även vara av betydelse att vederbörande under de första, mera prövande organisationsåren befrias från det besvär och den kostnad, som räntebereäkningen, hur förenklad den än må vara, dock måste medföra.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har jag funnit det icke böra i förordningen bestämmas, att ränta ovillkorligen skall utgå, utan torde avgörandet av denna fråga kunna överlämnas åt Kungl. Maj:t.

10 §. I 10 § har upptagits en bestämmelse om årsbesked rörande postgirokonto, vilken motsvarar § 14 i 1922 års förslag, dock med någon jämkning med hänsyn till att det är ovisst, huruvida ränta kommer att utgå.

11 §. I 11 § hava intagits bestämmelser angående preskription beträffande medel, som inestå å postgirokonto, motsvarande § 22 i 1922 års proposition och § 13 i förordningen om postsparbanken.

12 §. På sätt jag i det föregående omnämnt, vore det avsett att i viss utsträckning giva de i postgirorelsen inestående medel, vilka icke omedelbart behövde tagas i anspråk för utbetalningar, en placering, som tillförsäkrade postverket ränteinkomst av desamma, varvid givetvis skulle iakttagas, att dessa medel placerades på sådant sätt, att rörelsens likviditet icke äventyrades. Postcheckkommittén hade förutsatt, att bestämmelser angående ifrågavarande medelsplacering skulle intagas i den förordning, som skulle utfärdas angående postgirorelsen.

Då placeringen av de i postgirorelsen inestående medel kan ske i huvudsaklig överensstämmelse med vad som i detta avseende gäller för postsparbankens medel, synas bestämmelser om ifrågavarande medelsplacering kunna, på sätt postsparbankssakkunniga och sedermera även generalpoststyrelsen föreslagit, utfärdas av Kungl. Maj:t.

13 §. I 13 § har intagits bestämmelse om att kontoinnehavare i förekommande fall kan skiljas från postgirorelsen därigenom, att generalpoststyrelsen förklarar, att hans konto skall upphöra och att inestående medel skola till honom utbetalas. Sådan åtgärd kan bliva erforderlig att vidtaga exempelvis i det fall, att kontoinnehavare i bedräglig avsikt söker förfoga över större belopp än det, vartill hans tillgodohavande lämnar tillgång.

*Tid för  
ikraftträdande.*

I fråga om tidpunkten för postgirorelsens införande synes det mig lämpligt, att rörelsen träder i verksamhet med ingången av år 1925.

Föredragande departementschefen uppläser härefter ovan berörda, inom kommunikationsdepartementet upprättade förslag till förordning angående post-

girorörelse och hemställer, att förslaget måtte föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

*Fredric Hawerman.*

---